

**OBNOVENÁ STRATEGIE UDRŽITELNÉHO
ROZVOJE ČESKÉ REPUBLIKY**

Praha 2007

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

USNESENÍ

VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY

ze dne 8. prosince 2004 č. 1242

k návrhu Strategie udržitelného rozvoje České republiky

V l á d a

I. s c h v a l u j e Strategii udržitelného rozvoje České republiky obsaženou v části III materiálu č. j. 1642/04 (dále jen „Strategie”);

II. u k l á d á

1. členům vlády a vedoucím ostatních ústředních správních úřadů, aby při zpracování koncepčních dokumentů vycházeli ze Strategie,

2. místopředsedovi vlády pro ekonomiku a předsedovi Rady vlády pro udržitelný rozvoj, aby do 30. listopadu 2005 podal členům vlády pro informaci první situační zprávu s vyhodnoceným souborem indikátorů udržitelného rozvoje a do 30. listopadu 2007 předložil návrh aktualizace Strategie;

III. p o v ě ř u j e předsedu vlády předložit Strategii předsedovi Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a předsedovi Senátu Parlamentu České republiky k informaci;

IV. d o p o r u č u j e guvernérovi České národní banky a hejtmanům, aby při koncepční činnosti jimi řízených úřadů vycházeli ze Strategie.

Provedou:

členové vlády,
vedoucí ostatních ústředních správních úřadů

Na vědomí:
hejtmani

	Předseda vlády
	JUDr. Stanislav G r o s s , v. r.

OBSAH

1. ÚVOD	4
1.1. ZÁKLADNÍ VÝCHODISKO	4
1.2. OBNOVENÁ STRATEGIE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE ČESKÉ REPUBLIKY	6
2. STRATEGICKÉ OBLASTI	8
2.1. VEŘEJNÉ FINANCE	8
2.2. PODNIKY A PODNIKATELSKÉ PROSTŘEDÍ	11
2.3. SOCIÁLNÍ SYSTÉM	13
2.4. VEŘEJNÉ ZDRAVÍ	16
2.5. ŘÍZENÍ PŘÍRODNÍCH ZDROJŮ	18
2.6. UDRŽITELNÁ SPOTŘEBA A VÝROBA	23
2.7. DOPRAVA	26
2.8. KLIMA A ENERGIE	28
2.9. ZEMĚDĚLSTVÍ A LESNICTVÍ	31
2.10. VĚDA, VÝZKUM, VZDĚLÁVÁNÍ	33
2.11. EVROPSKÝ A MEZINÁRODNÍ KONTEXT	36
2.12. SPRÁVA VĚCÍ VEŘEJNÝCH	39
3. PRŮŘEZOVÁ TÉMATA UDRŽITELNÉHO ROZVOJE	43
3.1. KVALITA ŽIVOTA A SVOBODA VOLBY	43
3.2. ROZVOJ I UCHOVÁNÍ ČESKÉ KRAJINY	44
3.3. ODDĚLENÍ KŘIVEK VÝVOJE EKONOMICKÉHO VÝKONU OD ZÁTĚŽE PROSTŘEDÍ	45
3.4. DŮSTOJNÉ MÍSTO ČESKÉ REPUBLIKY NA MAPĚ EVROPY A SVĚTA	46
3.5. INSTITUCE PRÁVNÍHO STÁTU	47
4. FINANCOVÁNÍ	48
5. MONITORING A AKTUALIZACE	49

1. Úvod

1.1. Základní východisko

Udržitelný rozvoj je novým rámcem strategie civilizačního rozvoje. Vychází z klasické a široce přijaté definice Komise OSN pro životní prostředí a rozvoj z r. 1987, která považuje rozvoj za udržitelný tehdy, naplní-li potřeby současné generace, aniž by ohrozil možnosti naplnit potřeby generací příštích. Jeho obsah byl poté rozvíjen jednotlivými státy i v mezinárodním měřítku; poslední z velkých setkání, Světový summit o udržitelném rozvoji (Johannesburg 2002), zdůraznil, že cílem je takový rozvoj, který zajistí rovnováhu mezi třemi základními pilíři: sociálním, ekonomickým a environmentálním, jak symbolicky vyjádřilo jeho heslo: lidé, planeta, prosperita. Podstatou udržitelnosti je naplnění tří základních cílů:

- ✗ sociální rozvoj, který respektuje potřeby všech,
- ✗ účinná ochrana životního prostředí a šetrné využívání přírodních zdrojů a
- ✗ udržení vysoké a stabilní úrovně ekonomického růstu a zaměstnanosti.

Potřeba udržitelného rozvoje není vyvolána pouze environmentálními limity, ale také limity ekonomickými a sociálními, vyplývajícími ze zvyšujících se konkurenčních tlaků globální ekonomiky. Svědčí o tom i vývoj v Evropské unii (EU). Významným prvkem, který formuloval sociální a ekonomické priority EU byl Lisabonský summit (březen 2000). Na jařním summitu v Barceloně (březen 2002) byla tato koncepce doplněna závěry předchozího summitu EU v Göteborgu (červen 2001), který přijal Strategii udržitelného rozvoje zaměřenou převážně environmentálním směrem. V roce 2006 byla Strategie udržitelného rozvoje revidována a obnovena a v červnu téhož roku byla přijata jako zastřešující dokument určující celkový směr strategie rozvoje EU. Cíle této strategie byly využity jako důležité prvky pro tento dokument.

V **České republice** byla Usnesením vlády č. 1242 ze dne 8. prosince 2004 **schválena Strategie udržitelného rozvoje České republiky**. Její základní role bylo především včas upozornit na existující a potenciální problémy, jež by mohly ohrozit přechod ČR k udržitelnému rozvoji, a iniciovat patření, jak těmto hrozbám předejít nebo alespoň zmírnit jejich dopad. Měla se stát konsenzuálním rámcem pro zpracování dalších materiálů koncepčního charakteru (sektorových politik či akčních programů) a měla být důležitým východiskem pro strategické rozhodování v rámci jednotlivých resortů i pro meziresortní spolupráci a spolupráci se zájmovými skupinami. Základní časový horizont strategie byl stanoven rok 2014, některé úvahy a cíle však mířily až do r. 2030, případně i za tento rok podle povahy dané oblasti (například energetika). Rozlišení kratšího a delšího časového horizontu se stalo perspektivně důležitým rysem Strategie, která se v této souvislosti zaměřila zejména na sladování krátkodobých a dlouhodobých cílů, které nemusí být vždy totožné.

Strategické a dílčí cíle a nástroje Strategie udržitelného rozvoje ČR byly formulovány tak, aby co nejvíce omezovaly nerovnováhu ve vzájemných vztazích mezi ekonomickým, environmentálním a sociálním pilířem udržitelnosti. Směřují k zajištění co nejvyšší dosažitelné kvality života pro současnou generaci a k vytvoření předpokladů pro kvalitní život generací budoucích (s vědomím toho, že představy budoucích generací o kvalitě života mohou být oproti našim odlišné). K tomu směřují následující **strategické cíle**:

- udržet stabilitu ekonomiky a zajistit její odolnost vůči negativním vlivům;
- podporovat ekonomický rozvoj respektující kapacitu únosnosti životního prostředí a zajišťující udržitelné financování veřejných služeb (udržitelnou ekonomiku);
- rozvíjet a všestranně podporovat ekonomiku založenou na znalostech a dovednostech a zvyšovat konkurenceschopnost průmyslu, zemědělství a služeb;

- ❑ zajišťovat na území ČR dobrou kvalitu všech složek životního prostředí a fungování jejich základních vazeb a harmonické vztahy mezi ekosystémy, v nejvyšší ekonomicky a sociálně přijatelné míře uchovat přírodní bohatství ČR tak, aby mohlo být předáno příštím generacím, a zachovat a nesnižovat biologickou rozmanitost;
- ❑ systematicky podporovat recyklaci, včetně stavebních hmot (snižující exploataci krajiny a spotřebu importovaných surovin);
- ❑ minimalizovat střety zájmů mezi hospodářskými aktivitami a ochranou životního prostředí a kulturního dědictví, hmotného i nehmotného;
- ❑ zajišťovat ochranu neobnovitelných přírodních zdrojů (včetně zemědělského půdního fondu);
- ❑ zachovat strategickou potravinovou soběstačnost ČR;
- ❑ obhajovat a prosazovat národní zájmy ČR v rámci nejširších mezinárodních vztahů, významných mezinárodních organizací i v rámci bilaterálních vztahů;
- ❑ dosáhnout splnění mezinárodních závazků ČR v oblasti udržitelného rozvoje;
- ❑ přispívat k řešení klíčových globálních problémů udržitelného rozvoje;
- ❑ udržet stabilní stav počtu obyvatel ČR a postupně zlepšovat jeho věkovou strukturu;
- ❑ trvale snižovat nezaměstnanost na míru odpovídající ekonomicko-sociálnímu motivování lidí k zapojování do pracovních aktivit;
- ❑ podporovat rozvoj lidských zdrojů a dosáhnout maximální sociální soudržnosti;
- ❑ zajistit stálý růst úrovně vzdělanosti ve společnosti, včetně vzdělanosti v kultuře, a tím zajišťovat konkurenceschopnost české společnosti;
- ❑ rozvíjet etické hodnoty v souladu s evropskými kulturními tradicemi;
- ❑ udržet vhodné formy rozmanitosti kultur, života venkova a aglomerací. Zajistit kulturní diverzitu a diverzitu životního stylu. Zajistit rovnoprávnost komunit, dosažitelnost služeb dle jejich rozdílných životních potřeb a priorit;
- ❑ zpřístupňovat kulturu všem lidem zejména s ohledem na to, že kultura je základní součástí společnosti založené na znalostech a rozvojový faktor;
- ❑ podporovat udržitelný rozvoj obcí a regionů;
- ❑ podporovat rozvoj veřejných služeb a sociální infrastruktury;
- ❑ umožňovat účast veřejnosti na rozhodování a tvorbě strategií ve věcech týkajících se udržitelného rozvoje a vytvářet co nejširší konsenzus při přechodu k udržitelnému rozvoji;
- ❑ bránit posilování možností lobbistických a aktivistických skupin vydávat své partikulární zájmy za zájmy udržitelného rozvoje a takto odůvodněné je prosazovat proti zájmům celku;
- ❑ zvyšovat efektivnost výkonu a zlepšovat činnost veřejné správy v souladu s požadavky udržitelného rozvoje;
- ❑ přijímat opatření při zajišťování vnější a vnitřní bezpečnosti, která by odrážela požadavky ochrany před mezinárodními konflikty a měnící se formy kriminality, včetně mezinárodního zločinu a zejména terorismu.

Návrh Strategie udržitelného rozvoje České republiky vzešel z rozsáhlé společenské diskuse. Implementace Strategie a zavádění udržitelného rozvoje do úspěšné praxe je záležitostí nejen vlády, ale také všech partnerů a zájmových skupin z veřejné a soukromé sféry.

1.2. Obnovená strategie udržitelného rozvoje České republiky

Dokument „Obnovené strategie“ je předložen na základě pověření v citovaném Usnesení vlády č. 1242/2004. Konstatuje se, že citované strategické cíle obsažené ve Strategii z r. 2004 zůstávají v platnosti. Základní východiska se prakticky nezměnila, stejně tak zůstávají v platnosti její principy.

Základními východisky jsou jednak zachování demokratického politického systému zastupitelského typu a ekonomického systému na bázi tržní ekonomiky, jednak antropocentrický přístup, který se opírá o přesvědčení, že postavení člověka v rámci přírody je z mnoha důvodů výjimečné. Strategie se opírá o soubor principů, z nichž nejvýznamnější je **princip úcty k lidskému životu (etický princip), k přírodě a k civilizačním a kulturním hodnotám**. Dalšími významnými principy jsou:

- **Princip generační odpovědnosti** za zachování a předání základních přírodních, kulturních a civilizačních hodnot.
- **Princip sociální solidarity** vychází z přesvědčení, že společnost je povinna se přiměřeným způsobem postarat o své občany, kteří se dostali do obtížné situace.
- Podle **principu sociální soudržnosti** společnost musí cíleně snižovat počet sociálně marginalizovaných jednotlivců a skupin.
- Na základě **principu rovných příležitostí jednotlivců a skupin** by všem subjektům měly být stanoveny všude, kde je to možné, stejné podmínky.
- V souladu s **principem pozitivní ekonomické stimulace** by ekonomické prostředí mělo stimulovat subjekty k žádoucím aktivitám.
- **Princip přiměřenosti nákladů** stanoví, že vynaložené náklady na opatření by vždy měly vyvolat optimální účinek.
- **Princip integrace** stanoví, že aktivity v každém pilíři musí přihlížet k dopadům do pilířů ostatních s cílem nalézt jejich vzájemnou rovnováhu.
- **Princip předběžné opatrnosti** stanoví, že opatrnost je nutno zachovávat i v případech, kdy není jistota, že k nežádoucímu jevu dojde.
- **Princip prevence** se opírá o zkušenost, že prevence je obecně schůdnější a finančně méně náročná než náprava.
- Podle **principu synergického účinku** by v případě variantních řešení měla být preferována taková, která vyvolají příznivé přímé či vedlejší efekty ve všech strategických rozměrech.
- Podle **principu subsidiarity** je problémy nutno řešit na co nejnižší možné úrovni.
- Princip **kultivace veřejného prostoru** vyžaduje otevírání procesu formování a realizace strategie udržitelného rozvoje subjektům odborné a občanské veřejnosti.
- **Princip partnerství** stanoví, že vztahy mezi environmentálními, ekonomickými a sociálními subjekty musí být založeny na bázi partnerství, nikoliv na bázi rivality.
- Podle **principu otevřenosti a transparence** musí být rozhodovací procesy demokraticky otevřené a kontrolovatelné veřejností.
- **Princip exaktnosti**, tj. definování vědecky podložených, měřitelných a kontrolovatelných koncepčních úkolů a opatření, který je naplňován opatřeními krátkodobého, střednědobého nebo dlouhodobého charakteru.
- **Princip uváženého přijímání ekologických závazků**, tzn. že nelze přijímat ekologické závazky bez zodpovědného ocenění jejich dopadu.
- **Princip ekosystémového přístupu**, tedy komplexní, strukturální a funkční přístup k životnímu prostředí.

- Podle **principu „znečišťovatel a spotřebitel platí“** každý, kdo svou činností nepříznivě ovlivňuje životní prostředí, odpovídá za škody na životním prostředí způsobené.
- **Princip minimalizace znečištění (rizika) u zdroje** vychází ze zkušenosti, že minimalizace znečištění či rizika přímo u jeho zdroje je obvykle technicky i ekonomicky schůdnější.
- Na základě **principu substituce** by tam, kde je to technicky možné a ekonomicky schůdné, měly být výrobky a činnosti škodící složkám životního prostředí nahrazovány výrobky a činnostmi škodícími méně či vůbec.
- **Princip minimalizace materiálových a energetických vstupů** stanoví, že výrobky a služby by měly být všude, kde je to technicky možné a ekonomicky schůdné, zajišťovány při co nejmenších nárocích na materiály a energie.
- **Princip preferování obnovitelných zdrojů před neobnovitelnými** vyžaduje, aby všude, kde je to technicky a ekonomicky schůdné, byly materiální a energetické potřeby satureovány pomocí obnovitelných zdrojů.
- **Princip nepřekračování environmentálních limitů ekonomického rozvoje a oddělení ekonomického růstu od negativních dopadů na životní prostředí (*decoupling*)** požaduje, aby křivky časového vývoje indikátorů hospodářského rozvoje (HDP), které by měly nadále stoupat, byly odděleny od křivek zátěže prostředí (emise škodlivin, dopravní zátěž, spotřeba fosilní energie apod.), které by měly stoupat pomaleji a postupně i klesat.
- **Princip prevence vzniku odpadů a jejich recyklace** (využívání druhotných surovin) směřují k znovuvyužití odpadů, jejich recyklaci a progresivním technologickým postupům.
- **Princip postupného preferování intenzivního rozvoje společnosti před rozvojem extenzivním** naznačuje potřebu preference kvalitativního rozvoje před kvantitativním růstem.
- **Princip udržení života na venkově** zakládá potřebu systematické obnovy venkova a podpory života na venkově a jeho rozvoje.
- **Princip obnovy a údržby kulturní krajiny** vychází z potřeby zachovat a rozvíjet typicky českou krajinu s její biologickou a kulturní diverzitou.
- **Princip komplexního řešení souladu přírodních, civilizačních a kulturních hodnot v území** nástrojů územního plánování a koordinace činností v území s cílem předcházet střetům jednotlivých zájmů.

Strategie udržitelného rozvoje z r. 2004 byla členěna na 6 oblastí: 3 základní pilíře (ekonomický, environmentální a sociální) byly doplněny o další 3 oblasti: Výzkum, vývoj a vzdělávání; Evropský a mezinárodní kontext; Správa věcí veřejných. Jak již bylo uvedeno, všechny strategické cíle v uvedených oblastech zůstávají v platnosti.

Obnovená strategie je členěna do **12-ti oblastí**, které z původních 6-ti vycházejí, avšak konkretizují je a doplňují zejména s ohledem na obnovenou strategii udržitelného rozvoje Evropské unie.

Stanovení **cílů** v rámci 12-ti oblastí je provedeno s ohledem na základní myšlenku udržitelného rozvoje, jíž je hledání souladu mezi třemi základními pilíři. Přesto si jednotlivé oblasti zachovávají svůj specifický charakter. Obnovená strategie je proto **doplněna 4-mi průřezovými oblastmi**, jež mají Strategii co nejvíce doplnit takovými přístupy, které přesahují a zároveň integrují jednotlivé oblasti a pilíře.

2. Strategické oblasti

2.1. Veřejné finance

2.1.1. Východiska a výzvy udržitelnosti

Podmínkou udržitelného rozvoje společnosti je vyrovnaný hospodářský růst při stabilní a nízké inflaci. Hlavním principem by mělo být takové hospodaření s veřejnými prostředky, které bude maximálně efektivní a nepovede k zadlužování budoucích generací.

Pokračování pozitivního ekonomického vývoje vedoucího k přibližování ekonomické úrovně ČR k vyspělým ekonomikám je do budoucna ohroženo neřešením řady strukturálních problémů. **Hlavní a bezprostřední výzvou** našich veřejných financí je jejich *deficit*. Přetrvávající schodky totiž zpravidla zvyšují celkové zadlužení a s tím také rostou náklady na obsluhu tohoto dluhu.

V dobrých hospodářských časech, které teď naše země nepochybně zažívá, by mělo docházet k vytváření rezerv na časy horší. V praxi to znamená, že veřejné finance by měly být vyrovnané nebo přebytkové, tak aby se snižovalo zadlužení země: tím by se vytvořil takzvaný polštář na časy horší. Aktuální stav českých veřejných financí však není zcela uspokojivý a představuje tak jednu z hlavních výzev pro současnou vládu. I přes vysoký a zdravý ekonomický růst posledních let totiž vykazují nežádoucí deficitní tendence a dochází tak k zadlužování země.

Ze **střednědobého hlediska** je strategie rozpočtové politiky vedena zejména úsilím o odstranění nadměrného schodku vládního sektoru. Systematická snaha o *snížení vládního deficitu* byla zahájena přijetím Koncepce reformy veřejných rozpočtů v roce 2003.

Z **hlediska dlouhodobého** výhledu se české veřejné finance nebudou potýkat pouze s problémem pokračující kumulace dluhu z důvodů současných nadměrných deficitů. Stojí rovněž před výzvou vypořádat se s negativními dopady, které přinese *stárnutí populace*. Populační vývoj v ČR totiž bude poznamenán silným demografickým šokem, který bude zvyšovat podíl starších osob na celkové populaci. To je důsledkem postupně se prodlužující délky života, která stále více zvyšuje počet osob důchodového věku a zároveň velmi nízká porodnost, díky které se nebude dařit „zásobit“ pracovní trh dostatečným počtem osob v produktivním věku. Stárnutí populace bude mít dopad nejen na strukturu a výši veřejných výdajů, ale postihne i trh práce a budoucí vývoj životní úrovně. Největší dopady tento vývoj bude mít na ty výdajové položky veřejných rozpočtů, které jsou na změny v populaci nejvíce citlivé. Mezi ně patří výdaje na důchody (starobní, invalidní, pozůstalostní), zdravotní a dlouhodobou péči, a také výdaje na vzdělávání.

Nástrojem, jehož cílem je přesun ze zdanění práce ke zdanění energie či znečištění a rovněž podpora zaměstnanosti a snížení negativních dopadů na životní prostředí nákladově efektivním způsobem, je **ekologická daňová reforma**.

2.1.2. Strategické cíle

Tvorba podmínek pro makroekonomickou stabilitu

Fiskální politika se spolupodílí na udržování stabilního makroekonomického prostředí, příznivého pro ekonomický růst při respektování vyváženosti ekonomického, environmentálního a sociálního pilíře udržitelného rozvoje. Prostřednictvím svých nástrojů by neměla působit procyklicky – neprohlubovat jednotlivé fáze ekonomického cyklu.

- ❑ Hospodaření s veřejnými prostředky, které bude maximálně efektivní a nepovede k zadlužování budoucích generací.

Výdaje musí být vynakládány s ohledem na efektivitu, přičemž by nemělo docházet k nadměrným deficitům, které by vedly k nadměrné kumulaci veřejného dluhu. Měl by být tlumen nárůst podílu mandatorních výdajů na celkových výdajích a uvolněn větší manévrovací prostor pro fiskální politiku.

2.1.3. Dílčí cíle

- Makroekonomická stabilita;
- Odstranit nadměrný schodek vládního sektoru (rok 2009);
- Nejpozději v roce 2009 by mělo dojít k poklesu podílu deficitu vládního sektoru pod 3% hranici v podílu na HDP a měla by být ukončena procedura při nadměrném schodku;
- Dosáhnout střednědobého fiskálního cíle (rok 2013);
- Nejpozději v roce 2013 by měl být dosažen fiskální cíl stanovený v rámci fiskálních pravidel Paktu stability a růstu na úrovni -1 % HDP, který by měl zajistit střednědobou stabilitu veřejných financí a udržet veřejné zadlužení pod 60%. V závislosti na provedené důchodové reformě bude následně střednědobý fiskální cíl přeformulován tak, aby veřejné finance byly připraveny absorbovat šoky vyvolané fiskálními dopady stárnutí obyvatelstva;
- Vypořádat se s trendem stárnutí populace;
- Dlouhodobě stabilizovat sektory, jejichž výdaje jsou citlivé na demografické změny.

2.1.4. Opatření

Dílčích cílů stanovených v oblasti **veřejných financí** bude dosaženo pomocí:

- ✓ Konsolidace veřejných financí
 - dokončení procesu konsolidace a zvýšení transparentnosti veřejných financí.
- ✓ Stabilizace veřejného dluhu
 - prostřednictvím snížení nadměrných deficitů vládního sektoru a řešením budoucích výdajových tlaků souvisejících se stárnutím populace.
- ✓ Důchodové reformy
 - dlouhodobá stabilizace důchodového systému, který bude v budoucnu čelit velkým výdajovým tlakům v souvislosti s očekávaným nárůstem podílu osob v důchodovém věku.
- ✓ Reformy zdravotnictví
 - stabilní koncepce reformy zdravotnictví, zamezení nadměrně deficitnímu hospodaření, dlouhodobá stabilizace v souvislosti s demografickými změnami.
- ✓ Ekologické daňové reformy.

2.1.5. Indikátory

Plnění dílčích cílů bude sledováno pomocí následujících indikátorů:

- ⇒ HDP na osobu.
- ⇒ Produktivita práce.
- ⇒ Deficit veřejných financí
 - referenční hodnoty podílu deficitu na HDP:
 - (i) 3 % stanovené tzv. Maastrichtskými kritérii pro přijetí Eura – hranice kdy se ještě nejedná o nadměrné deficity;
 - (ii) 1 % stanovené Paktem stability a růstu, které by mělo stabilizovat veřejné finance ve střednědobém horizontu.
- ⇒ Podíl dluhu vládního sektoru k HDP
 - referenční hodnota stanovená Maastrichtskými kritérii pro přijetí Eura je 60 %.
 - Důležité je také tempo nárůstu tohoto indikátoru.
- ⇒ Podíl běžného účtu platební bilance na HDP.
- ⇒ Spotřeba domácností.

2.2. Podniky a podnikatelské prostředí

2.2.1. Východiska a výzvy udržitelnosti

Konkurenceschopnost České republiky, snižování míry nezaměstnanosti a zvyšování hospodářského růstu se zaměřením na změnu konkurenční výhody českých firem (přechod od nákladové konkurenční výhody k inovační) závisí nejen na vyvíjených národních aktivit, ale odvíjí se ve velké míře na spolupráci a využití potenciálu, který nabízí Evropská unie a její vnitřní trh.

V komplexním hodnocení **kvality života** vyjádřeném indexem lidského rozvoje zaujímá Česká republika v rámci EU spíše průměrnou až mírně podprůměrnou pozici. V případě produktových trhů jsou **nejhůře vnímány** dopady a rozsah zdanění, efektivnost právního rámce a efektivnost ochrany hospodářské soutěže. V souboru ukazatelů efektivnosti trhu práce je naopak pozice ČR v rámci EU-25 velmi příznivá. **Nejlepší je situace** v pružnosti trhu práce, následuje participace žen a vztah mezi výkonem a odměnou. Vynikajících výsledků ČR dosahuje v oblasti přímých zahraničních investic. Úspěšná je ČR také v případě relativních nákladů na vytvoření záruky při získávání úvěru a na úhradu odstupného při propouštění pracovníka a v případě náročnosti ujednání v oblasti pracovní doby. Příznivá situace je také v přísnosti kontrolních standardů.

Předností České republiky z hlediska **kvalifikace lidských zdrojů** je ve srovnání s ostatními členskými státy EU vysoký podíl osob, které dosáhly alespoň středoškolského vzdělání. ČR již v současné době překračuje referenční hodnotu tohoto ukazatele, které má být dosaženo v rámci EU-27 v roce 2010. Velmi příznivý je i nízký podíl osob, které jsou bez vzdělání nebo mají ukončené pouze základní vzdělání. I kvalita terciárního vzdělávání v ČR byla v roce 2005 poprvé hodnocena mírně nad průměrem EU-15.

V případě vstupů do **výzkumu a vývoje** Česká republika **zaostává** v rámci EU zejména v relativním počtu pracovníků ve výzkumu a vývoji. Naopak poměrně **příznivé** (ve srovnání s většinou nových členských zemí) jsou údaje o **podílu podnikatelského sektoru** na financování výzkumu a vývoje a rovněž o podílu výdajů podniků na výzkum a vývoj na HDP. V případě předpokladů inovační výkonnosti je největší slabinou České republiky podíl výdajů na rizikový kapitál na HDP, což platí u většiny zemí EU (zejména ve srovnání s USA).

Rozvoji podnikání, zejména malého a středního, neprospívá složitá a často nepřehledná legislativa. Na podnikatele je kladena **administrativní zátěž** např. ze strany statistického zjišťování, kontrolní činnosti nebo požadavků souvisejících se vstupem do podnikání. Dochází k zatížení podnikatelských subjektů v oblasti informačních povinností, které jsou od podnikatelů vyžadovány orgány veřejné správy. Náprava současného stavu si vyžádá rozsáhlá legislativní opatření s horizontem řešení v délce několika let.

2.2.2. Strategické cíle

☐ Rozvoj podnikání, zejména malého a středního, snížením administrativní zátěže dané právními normami.

2.2.3. Dílčí cíle

- Snížit do roku 2010 o 20 % administrativní zátěž podnikatelů plynoucí z právních předpisů v gesci MPO;

- Zlepšit kvalitu právních předpisů z hlediska ukládání informačních povinností podnikatelům;
- Zefektivnit činnost Centrálních registračních míst při obecních živnostenských úřadech v České republice;
- Zlepšit environmentální řízení organizací podporou systémů EMS (EMAS a ISO 14001) s cílem dosáhnout zdvojnásobení počtu takových organizací do r. 2010;
- Upravit existující environmentální ekonomické metody a nástroje tak, aby vedly k co nejvyšší ochraně biodiverzity a krajinného rázu včetně neživých složek biosféry (půda, voda) a k jejímu trvale udržitelnému využívání. Finančně podporovat technická a technologická opatření směřující k omezení nepříznivých vlivů na krajinu a její ekosystémy nebo k nápravě současného nevyhovujícího stavu.

2.2.4. Opatření

Díličích cílů stanovených v oblasti **podnikatelského prostředí** bude dosaženo pomocí:

- ✓ Participace na snižování administrativní zátěže podnikatelů na základě usnesení vlády č. 421 ze dne 13. dubna 2005 o snižování administrativní zátěže podnikatelů;
- ✓ Koordinace aktivit a realizace opatření v návaznosti na usnesení vlády č. 1316 ze dne 15. listopadu 2006 o realizaci postupného snižování administrativní zátěže drobných živnostníků a malých firem;
- ✓ Novelizace právních předpisů v gesci MPO, zejména novela zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů;
- ✓ Rozvoje Registru živnostenského podnikání (RŽP) - propojení s ostatními registry veřejné správy (evidence obyvatel, registr ČSSZ, databáze úřadu práce a databáze zdravotních pojišťoven);
- ✓ Zjednodušení Jednotného registračního formuláře (JRF) v rámci Centrálních registračních míst při obecních živnostenských úřadech v České republice;
- ✓ Zvýšení finanční a informační podpory ze strany státu pro zavádění systémů EMS (EMAS a ISO 14001);
- ✓ Podpory projektů zavádění systémů EMS (EMAS a ISO 14001).

2.2.5. Indikátory

Plnění díličích cílů bude sledováno pomocí následujících indikátorů:

- ⇒ Průběžné hodnocení a měření administrativní zátěže podnikatelů v České republice dle metodiky určování velikosti a původu administrativní zátěže podnikatelů.
- ⇒ Čas potřebný k vydání živnostenského listu, nebo koncesní listiny.
- ⇒ Počet organizací se zavedeným systémem EMS (EMAS a ISO 14001).
- ⇒ Finanční prostředky vynaložené na projekty z oblasti zavádění EMS (NPV II, OPŽP aj.).

2.3. Sociální systém

2.3.1. Východiska a výzvy udržitelnosti

Problémy v oblasti zdravotního a sociálního systému jsou společné všem zemím EU a vyplývají z nepříznivého demografického vývoje v kombinaci s příznivým vývojem v oblasti očekávané doby dožití (počet obyvatel přispívajících do průběžně financovaných systémů zdravotní péče a důchodového pojištění setrvale klesá, zatímco počet obyvatel čerpajících prostředky z těchto systémů setrvale roste). ČR je však navíc zemí s druhou nejnižší porodností na světě.

Z analýzy uvedených skutečností vyplývají pro ČR následující **hlavní závěry**:

- ✘ Výrazně nepříznivý demografický vývoj.
- ✘ Předstih růstu výdajů na zdravotnictví před růstem příjmů ze zdravotního pojištění.
- ✘ Předstih růstu budoucích výdajů na důchody před růstem příjmů z důchodového pojištění.
- ✘ Předstih růstu výdajů na nezaměstnanost před růstem výdajů na aktivní politiku zaměstnanosti.
- ✘ Momentální vysoká nezaměstnanost, podporovaná nízkou mobilitou a flexibilitou pracovní síly, slabými investicemi do malých podniků v lokálních ekonomikách i například daňovým systémem (vysokým nepřímým zdaněním pracovních míst).

Hlavní výzvou sociálního pilíře udržitelného rozvoje ČR je, kromě nezbytné reformy penzijního systému, systému sociální péče a systému zdravotní péče, minimálně udržení stabilního počtu obyvatel a dlouhodobě postupný nárůst a zlepšování věkové struktury, snižování nezaměstnanosti, podpora rozvoje lidských zdrojů včetně dobře dostupných veřejných služeb kultury a zvyšování sociální soudržnosti.

2.3.2. Strategické cíle

- Vytvářet sociálně soudržnou společnost, která podporuje sociální začlenění, vytváří rovné příležitosti a bojuje proti všem formám diskriminace.
- Využíváním a posilováním mezigenerační solidarity a solidarity uvnitř generací vytvářet společnost zajišťující zlepšování kvality života občanů.

2.3.3. Dílčí cíle

- Podporovat strategie aktivního a zdravého stárnutí;
- Zajišťovat, aby nevzrůstal počet lidí ohrožených chudobou se zvláštním zřetelem na dětskou chudobu;
- Zaměřit se na zlepšování postavení osob a rodin sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených;
- Účinně napomáhat zvyšování zaměstnanosti žen, starších pracovníků, zdravotně postižených a osob obtížně umístitelných na trhu práce a podporovat sladování rodinného a pracovního života;
- Podporovat kvalifikované, vzdělané a přizpůsobivé pracovní síly;
- Podporovat inovace a flexibilní organizace práce;

- Podporovat zaměstnanost mladých lidí. K tomu účelu zajišťovat dostupnost potřebného vzdělání a kvalifikace;
- Podporovat dostupnost sociálních služeb na úrovni krajů a obcí;
- Podporovat ženy v možnosti dosáhnout rovné odměny za stejnou práci nebo práci stejné hodnoty jako mají muži, podporovat vyšší zastoupení žen v politických a rozhodovacích funkcích;
- Podporovat úsilí o vymýcení stereotypního diskriminačního nahlížení na postavení muže a ženy v rodině, v zaměstnání a ve společnosti;
- Vytvářet odpovědnou politiku v oblasti migrace lidí, včetně zohlednění ekonomického rozměru migrace;
- Zajistit středně a dlouhodobou udržitelnost a přiměřenost důchodů;
- Vytvářet předpoklady a působit na uplatňování a dodržování principů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) a omezovat tak rizika vzniku pracovních úrazů a nemocí z povolání.

2.3.4. Opatření

Díličích cílů stanovených v oblasti **sociálního systému** bude dosaženo pomocí:

- ✓ Naplnění Národního programu přípravy na stárnutí na období let 2003 – 2007;
- ✓ Uskutečnění opatření Národní koncepce rodinné politiky ČR;
- ✓ Uskutečnění Priorit a postupů vlády při prosazování rovnosti žen a mužů, schválené usnesením vlády č. 238/1998;
- ✓ Podpory plánování sociálních služeb na úrovni krajů a obcí;
- ✓ Do roku 2010 zvýšení zaměstnanost přistěhovalců;
- ✓ Zajištění, aby do roku 2007 každý mladý člověk, který ukončil školní docházku a je nezaměstnaný, dostal do šesti měsíců nabídku práce, učebního poměru, další odborné přípravy nebo jiného opatření zaměstnání a od roku 2010 by tato lhůta neměla překročit čtyři měsíce;
- ✓ Využití investiční pobídky v gesci MPSV;
- ✓ Naplnění Rámcového programu pro podporu rozvoje technologických center a strategických služeb;
- ✓ Naplnění Programu pro podporu tvorby nových pracovních míst v regionech nejvíce ohrožených nezaměstnaností;
- ✓ Realizace Cílených programů na podporu zaměstnanosti, přijímaných a realizovaných na základě § 120 zákona o zaměstnanosti;
- ✓ V rámci I. etapy důchodové reformy stabilizace parametrickými změnami základní důchodové pojištění;
- ✓ V rámci II. etapy důchodové reformy řešení otázky týkající se problematiky financování základního důchodového pojištění, a to jednak opatřeními ve veřejném základním důchodovém pojištění a jednak opatřeními v oblasti soukromých důchodů;
- ✓ V rámci III. etapy důchodové reformy posouzení případné systémové změny celého důchodového systému posilující přiměřenost a dlouhodobou finanční udržitelnost systému;
- ✓ Zohlednění uvedených cílů v Národní politice BOZP a v Národním akčním programu BOZP na příští období.

2.3.5. Indikátory

Plnění dílčích cílů bude sledováno pomocí následujících indikátorů:

- ⇒ Populace žijící pod hranicí chudoby před a po sociálních transferech.
- ⇒ Obecná míra nezaměstnanosti.
- ⇒ Registrovaná míra nezaměstnanosti.
- ⇒ Míra zaměstnanosti starších pracovníků.
- ⇒ Regionální rozptyl zaměstnanosti.
- ⇒ Ženy a muži v politice.
- ⇒ Náhradový poměr (podíl výše důchodů k předdůchodovým příjmům).
- ⇒ Zaměstnanost žen.

2.4. Veřejné zdraví

2.4.1. Východiska a výzvy udržitelnosti

Na 51. světovém zdravotnickém shromáždění v květnu 1998 se členské státy Světové zdravotnické organizace usnesly na deklaraci, která formulovala základní politické principy péče o zdraví v jeho nejširších společenských souvislostech. Zdraví je v deklaraci, obdobně jako v české ústavě, stanoveno jedním ze základních lidských práv a jeho zlepšování hlavním cílem sociálního a hospodářského vývoje.

Důležitým cílem dlouhodobého programu zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva - Zdraví pro všechny v 21. století (dále jen „ZDRAVÍ 21“) je snížit rozdíly ve zdravotním stavu uvnitř států a mezi státy Evropy, protože jsou jedním z prvků sociálních nerovností a faktorem, který může ovlivňovat stabilitu národních společností a v důsledcích i regionu. ČR z tohoto hlediska nepatří mezi země s kritickou úrovní zdravotního stavu obyvatelstva, není však bez problémů a přes znatelný pokrok dosud nedosáhla parametrů zdraví v nejvyspělejších demokratických průmyslových státech

Dobrým příkladem meziresortní kooperace je v ČR Akční plán životního prostředí a zdraví. Je třeba dále ho rozvíjet a intenzivněji aplikovat na regionálních a místních úrovních. ZDRAVÍ 21 respektuje všechny dosud schválené dokumenty, které se dotýkají zdravotního stavu obyvatelstva, jako např. Státní politika životního prostředí, Dopravní politika, Energetická politika

Budoucí vývoj zdraví obyvatelstva v ČR dosud nebyl předmětem soustavného vědeckého zkoumání, dílčí studie a úvahy však očekávají pokračování trendů z 90. let, tudíž stálý vzestup počtu nových nádorových nemocí, metabolických nemocí, zejména cukrovky, nemocí pohybového aparátu, nervových a duševních nemocí, psychosomatických důsledků užívání drog, některých infekcí (AIDS). Na druhé straně celková úmrtnost v posledním desetiletí 20. století zřetelně klesala a tento pozitivní trend je v ČR nejvýraznější ze všech bývalých socialistických států střední Evropy. Příznivý vývoj může a měl by pokračovat právě pomocí předkládaného programu tak, aby během příštích 10 až 15 let bylo ve všech nejvýznamnějších indikátorech zdravotního stavu obyvatelstva dosaženo hodnot vyspělých členských zemí EU.

2.4.2. Strategické cíle

- Dlouhodobé zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva ČR především prostřednictvím aktivit vedoucích k prosazování, posilování a ochraně hodnoty veřejného zdraví napříč celou společností a s tím související systematické zdokonalování systému péče o zdraví z hlediska jeho dlouhodobě udržitelné efektivity, dostupnosti, optimální kvality poskytovaných služeb a ekonomické vyváženosti.

2.4.3. Dílčí cíle

- Snížit nerovnosti ve zdraví u jednotlivých sociálních skupin obyvatelstva prostřednictvím omezení těch socioekonomických vlivů, které negativně působí na zdraví;
- Zlepšit a posílit zdraví včetně prevence neinfekčních i infekčních onemocnění a úrazů u jednotlivých věkových skupin obyvatelstva adekvátními metodami výchovy ke zdraví;
- Vytvářet a udržovat zdravé životní prostředí a zdravé životní podmínky;
- Podporovat komunitní přístup ke zdraví a posílit integraci primární zdravotní péče;

- Optimalizovat systém financování zdravotní péče;
- Podporovat kvalitní vzdělávání a přípravu zdravotnických profesionálů;
- Podporovat zdravotní výzkum a inovace, včetně inovací a dalšího rozvoje v informační a komunikační sféře zdravotnictví;
- Rozšířit využití HIA při tvorbě všech strategických dokumentů na všech úrovních státní a veřejné správy.

2.4.4. Opatření

Díličích cílů stanovených v oblasti **veřejného zdraví** bude dosaženo pomocí:

- ✓ Průběžné důsledné implementace a aktualizace příslušných cílů a úkolů plynoucích z
 - Dlouhodobého programu zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva: Zdraví pro všechny v 21. století (UV č. 1046 z 30.10.2002),
 - Národního akčního plánu sociálního začleňování a dalších platných národních strategií;
- ✓ Mezisektorové spolupráce na všech úrovních a vzájemné komunikaci;
- ✓ Dostatečné zainteresovanosti všech složek společnosti – především společnosti občanské;
- ✓ Dostatečných finančních zdrojů;
- ✓ Evaluace.

2.4.5. Indikátory

Plnění díličích cílů bude sledováno pomocí následujících indikátorů:

⇒ Očekávaná délka života. ⇒ Míra úmrtnosti.

2.5. Řízení přírodních zdrojů

2.5.1. Východiska a výzvy udržitelnosti

Oblast přírodních zdrojů se zaměřuje na klíčové úseky, mezi něž patří ochrana vod, ovzduší, půdy, horninového prostředí, příroda a krajina a staré ekologické zátěže.

Přestože se dlouhodobě zlepšuje jakost **povrchových vod** (za uplynulých 15 let se podařilo snížit vypouštěné znečištění BSK₅ o 93,5%, CHSK_{Cr} o 87%) zůstává řada vodních útvarů **silně znečištěná**. Situace v oblasti jezer, vodních nádrží a podzemních vod se zlepšila nepatrně. Trvalým problémem zůstává vysoký obsah celkového fosforu ve vodách, který vede k eutrofizaci vod a s ní spojenému nadměrnému rozvoji sinic, což postihuje řadu vodních nádrží i vodních toků zejména v letních měsících. Závažné je i znečištění vod zvláště nebezpečnými a nebezpečnými látkami z průmyslových zdrojů znečištění a z ekologických zátěží. Podzemní vody jsou znečišťovány převážně průsaky z plošných a difúzních zdrojů znečištění, kterými jsou zejména zemědělství a ekologické zátěže.

V řadě oblastí došlo k **odvodnění** přirozeně vlhkých ploch včetně rašelinišť, slatin a lužních lesů. Vlivem nevhodných úprav vodních toků, niv, případně celých povodí a pramenných oblastí došlo ke snížení retenční schopnosti krajiny a tím zvýšení pravděpodobnosti vzniku povodní a jejich katastrofických dopadů, jaké prokázaly **povodně** z let 1997, 2002 a 2006.

Obce, jejichž současně zastavěné území je zdrojem znečištění o velikosti nad 2 000 ekvivalentních obyvatel, nebo ty, které této velikosti dosáhnou do 31. prosince 2010, jsou povinny nejpozději do 31. prosince 2010 zajistit odkanalizování a čištění jejich odpadních vod na úroveň stanovenou nařízením vlády č. 61/2003 Sb.

V období 1993 - 1998 docházelo k cca 10% meziročnímu **poklesu znečištění ovzduší**. Investice k ochraně životního prostředí, které v uvedeném období přesáhly 2 % HDP, směřovaly především do oblasti ochrany ovzduší (odprášení, odsíření a denitrifikace elektráren a velkých tepláren) a ochrany vod (budování kanalizací a velkých čistíren odpadních vod). Většina environmentálních investic v 90. letech však směřovala do koncových zařízení místo do moderních výrobních technologií. Ovzduší se podařilo zbavit velké většiny zátěže hlavních škodlivin (SO₂, NO_x, celkové koncentrace tuhých částic). Přetrvává však znečištění přízemním ozonem a zejména jemnými částicemi, které představují významné zdravotní riziko.

Půda je jednou z nejcennějších složek krajinné sféry a zároveň neobnovitelným zdrojem pro zemědělství a lesní hospodářství. Snižování obsahu organického uhlíku, změna vodního režimu, zhutňování, zasolování a kontaminace polutanty z bodových a difúzních zdrojů vede spolu s větrnou a vodní erozí k **degradaci** půdy. To se projevuje i snižováním počtu a pestrosti půdních organismů.

Příliš intenzivní či nevhodné využívání **nerostných zdrojů** je v protikladu s principy udržitelného rozvoje. I když nejsou všechna známá ložiska nerostných zdrojů v současnosti těžena, je třeba zachovat možnost jejich využití v příštích letech, případně příštími generacemi.

Devastace krajiny a přírodních zdrojů našeho území, umocněná v posledních desetiletích, vedla kromě jiného ke snížení biologické rozmanitosti a početnosti populací původních druhů, ekosystémů a genů a ke snížení ekologické stability krajiny. Cílem ochrany přírody a krajiny je zajištění podmínek pro uchování života, jeho evolučních procesů a

biologické rozmanitosti. Je důležité chránit a udržovat základní funkce krajiny a účinně chránit rostlinné a živočišné druhy včetně jejich přirozených stanovišť.

Staré **ekologické zátěže** představují velké riziko pro zdraví obyvatelstva i pro ekosystémy. Dosavadní opatření k nápravě závadného stavu nejsou řízena jednotně, jedním subjektem a to i z toho důvodu, že jsou financována z různých zdrojů. Roztříštěné je rovněž i legislativní zabezpečení řešení tohoto problému. Jednotná právní úprava není k dispozici a tak se využívají složkové zákony o vodách, odpadech, půdě a dále pak geologický zákon a zákon o zdraví lidu.

2.5.2. Strategické cíle

- ❑ Zajistit na území ČR co nejlepší kvalitu všech složek životního prostředí (včetně fungování jejich základních vazeb), dále ji postupně zvyšovat a vytvářet tak podmínky pro postupnou regeneraci krajiny, pro minimalizaci až eliminaci rizik pro lidské zdraví a pro postupnou regeneraci živé přírody. Zároveň v nejvyšší ekonomicky a sociálně přijatelné míře uchovat přírodní bohatství ČR (neobnovitelné zdroje, biologickou a krajinnou rozmanitost).
- ❑ Minimalizovat střety zájmů mezi hospodářskými aktivitami a ochranou životního prostředí a postupně dosáhnout oddělení ekonomického růstu od nárůstu negativních dopadů na životní prostředí (*decoupling*).

2.5.3. Dílčí cíle

- Snížit znečištění povrchových a podzemních vod;
- Dosáhnout standardů a cílů stanovených Rámcovou směrnicí 2000/60/ES o vodní politice, tzv. dobrého stavu vod, do konce roku 2015;
- Realizovat nápravná opatření v krajině a na drobných vodních tocích s ohledem na komplexní řešení vodního režimu krajiny a na různé krajinné typy; podporovat přirozený tvar koryt vodních toků (meandry);
- Zlepšovat kvalitu ovzduší ve všech jeho parametrech, které ovlivňují zdraví člověka nebo biosféru a snižovat především oxidy dusíku, oxid siřičitý, těkavé organické látky, amoniak a toxické kovy a látky, jejichž vysoké úrovně znečištění ovzduší představují významná zdravotní rizika: PM₁₀, PM_{2,5}, polycyklické aromatické uhlovodíky, benzen, přízemní ozón a persistentní organické látky;
- Zpomalit, případně zastavit degradační procesy působící na půdu do roku 2010;
- Udržitelně využívat neobnovitelných přírodních zdrojů a horninového prostředí s důrazem na snižování negativních vlivů na biosféru a zdraví člověka;
- Zastavit úbytek biologické rozmanitosti do roku 2010;
- Udržitelně využívat krajinu;
- Zajistit jednotné metodické řízení procesu odstraňování starých ekologických zátěží Ministerstvem životního prostředí.

2.5.4. Opatření

Dílčích cílů v oblasti **ochrany vod** bude dosaženo pomocí:

- ✓ Realizace výstupů vyplývajících z Programů na snížení znečišťování povrchových vod nebezpečnými a zvláště nebezpečnými látkami;

- ✓ Zajištění komplexního monitoringu vod, včetně sledování nebezpečných a zvláště nebezpečných látek ;
- ✓ Inventarizace bodových, plošných a difúzních zdrojů znečištění, včetně zdrojů nebezpečných a zvláště nebezpečných látek;
- ✓ Návrhu a realizace nápravných opatření vyplývajících z Plánů hlavních povodí pro roky 2009 – 2015;
- ✓ Návrhu a realizace nápravných opatření vyplývajících z jednotlivých Plánů oblastí povodí;
- ✓ Splnění požadavků směrnice Rady 91/271/EHS na čistírny odpadních vod a kanalizační systémy do konce roku 2010, respektive 2013;
- ✓ Návrhu a realizace nápravných opatření vyplývajících z Plánu rozvoje vodovodů a kanalizací území jednotlivých krajů České republiky do konce roku 2010, respektive 2013.
- ✓ Realizace nápravných opatření na základě již existujících (příp. nových) programů revitalizace dle každoročně schválených a vyhlášených dotačních programů;
- ✓ Prosazování přijatých a ratifikovaných mezinárodních právně závazných nástrojů, tj. Protokolu o vodě a zdraví, Úmluvě EHK OSN o ochraně a využívání hraničních vodních toků a mezinárodních jezer;

Díležitých cílů v oblasti **ochrany ovzduší** bude dosaženo pomocí:

- ✓ Snížení emisí PM₁₀ , PM_{2,5} a NO_x ze sektorů vytápění komerčních a veřejných objektů a vytápění domácností;
- ✓ Snížení emisí PM₁₀ , PM_{2,5} a NO_x ze sektoru silniční dopravy snížením měrných emisí z vozidel a snížením objemu silniční dopravy v hustě obydlených oblastech;
- ✓ Přípravy komplexní novely zákona o ochraně ovzduší;
- ✓ Přípravy ekologické daňové reformy, která povede také ke snížení emisí znečišťujících látek;
- ✓ Snížení znečištění ovzduší v Moravskoslezském kraji;
- ✓ Zvýšení veřejného povědomí o problematice zdravotních rizik plynoucích ze znečištění ovzduší;
- ✓ Snížení emisí PM₁₀ , PM_{2,5} a NO_x ze sektoru veřejné a průmyslové energetiky;

Díležitých cílů v oblasti **ochrany půdy** bude dosaženo pomocí:

- ✓ Zpracování národní strategie ochrany půdy v návaznosti na přijatou Tématickou strategii EU o ochraně půdy;
- ✓ Zajištění monitoringu půdy, jako složky ŽP v návaznosti na evropský monitoring půd;
- ✓ Vytvoření podmínek pro uplatnění správné zemědělské praxe orientované na ochranu půdy a péči o půdu;
- ✓ Uvedení do praxe systému regionálních programů ochrany půdy, zaměřených na aktuální problematiku v každém regionu;
- ✓ Zavedení účinnějších opatření proti záborům půdy včetně systémového finančního a organizačního zajištění realizace těchto opatření;
- ✓ Optimalizace péče o půdu na základě dosažených současných znalostí a navýšení kapacity pro plánování a realizaci této péče. Zajištění a optimalizace kapacity pro celou ČR, a to

jak na úrovni státní, tak i regionální, včetně systémového financování nezbytně nutných opatření k uchování půdy a případnému jejímu kvalitativnímu zlepšení;

- ✓ Vytvoření informační politiky v oblasti ochrany půdy a krajiny a zavedení konkrétních programů pro zapojení širšího spektra partnerů pro ochranu půdy a vytvoření podmínek pro veřejný zájem v této oblasti, a to i na úrovni nevládního a soukromého sektoru;
- ✓ Vytvoření podmínek pro zlepšení využívání půdy, jako neobnovitelného přírodního zdroje, zavedení a dále monitorování a vyhodnocování indikátorů pro tuto oblast v rámci celé EU (Soil Thematic Strategy, minimalizace úbytku půdy a jejího nevhodného využívání do roku 2015, včetně zachování udržitelného rozvoje půdy, a to i v návaznosti na strategii EU týkající se biologické rozmanitosti);
- ✓ Vyhodnocení stávajícího systému ochrany půdy a krajiny (včetně zhodnocení právních úprav) a vytvoření efektivních právních a ekonomických nástrojů k omezení nepříznivých vlivů na půdu. Na základě výsledků hodnocení připravit program „Péče a ochrany půdy“;

Díležitých cílů v oblasti **ochrany horninového prostředí** bude dosaženo pomocí:

- ✓ Odstraňování starých ekologických zátěží po důlní a jiné antropogenní činnosti prioritně zaměřené na toxické kovy a rizikové látky ohrožující biosféru nebo zdraví člověka s 5% meziročním růstem finančních prostředků na sanaci do doby úplného odstranění rizik. Zabezpečování nevyužívaných uhelných dolů;
- ✓ Zvýšení zdanění surovin se souběžným snížením zdanění práce v rámci harmonogramu daňových reforem;

Díležitých cílů v oblasti **ochrany přírody** bude dosaženo pomocí:

- ✓ Realizace cílů stanovených Strategií ochrany biologické rozmanitosti České republiky do roku 2015, kdy má podle usnesení vlády č. 620/05 proběhnout aktualizace této strategie. Všechny cíle této Strategie jsou definovány tak, aby přispívaly k naplňování celosvětově odsouhlaseného cíle;
- ✓ Provádění výzkumu a monitoringu složek životního prostředí, zjišťování trendů ve fungování ekosystémů a v populační dynamice druhů na celostátní úrovni;
- ✓ Zavedení účinných opatření proti vymizení nejohroženějších druhů rostlin a živočichů včetně systémového finančního a organizačního zajištění realizace těchto opatření. Realizace tohoto cíle nejen na lokalitách soustavy Natura 2000 a v ostatních kategoriích chráněných území, ale především propojení těchto cenných území s volnou krajinou. Tato opatření je nutné zavést do praxe nejpozději do roku 2010;
- ✓ Dokončení přípravy soustavy Natura 2000, příprava a naplnění plánů péče a navržených opatření pro lokality zahrnuté do této soustavy na základě harmonogramu, který určuje Evropská komise, který vyplývá z obou směrnic, a který je pro všechny členské země závazný;
- ✓ Vyhodnocení stávajícího stavu v problematice nepůvodních invazních druhů (včetně zhodnocení právní úpravy) a vytvoření efektivních právních a ekonomických nástrojů k omezení nepříznivých vlivů na místně původní druhy a společenstva do roku 2010;

Díležitých cílů v oblasti **využívání krajiny** bude dosaženo pomocí:

- ✓ Realizace chybějících skladebných částí ÚSES;
- ✓ Podpora a ochrana krajinného rázu území a jeho prvků;
- ✓ Zlepšení přírodních poměrů v lesích;

- ✓ Zavedení souboru nástrojů a opatření pro přednostní využívání brownfields pro stavební rozvoj a jejich upřednostnění před výstavbou na greenfields;

Dílčích cílů v oblasti **ekologických zátěží** bude dosaženo pomocí:

- ✓ Zajištění jednotné, celostátní inventarizace kontaminovaných, resp. potenciálně kontaminovaných míst - toto opatření vychází vstříc návrhu rámcové směrnice EU o půdě;
- ✓ Zajištění celostátního stanovení priorit pro odstraňování starých ekologických zátěží, resp. odstraňování kontaminace z kontaminovaných míst, kategorizace lokalit (stanoveno pokynem NKÚ z roku 2005, metodika kategorizace priorit předložena vládě ČR dne 31.5.2006);
- ✓ Vytvoření národní politiky odstraňování starých ekologických zátěží;
- ✓ Postupné odstraňování prioritních zátěží, navázání na pokyny rámcové směrnice EU o půdě, která nařizuje vytvoření strategie odstraňování kontaminace z půdy do 5 let od implementace směrnice EU do národní legislativy;

2.5.5. Indikátory

Plnění dílčích cílů bude sledováno pomocí následujících indikátorů:

- ⇒ Jakost vody v tocích – plnění imisních standardů stanovených v nařízení vlády č. 61/2003 Sb.
- ⇒ % podíl obyvatel zásobovaných pitnou vodou z vodovodů pro veřejnou potřebu.
- ⇒ % podíl obyvatel bydlících v domech připojených na kanalizaci pro veřejnou potřebu.
- ⇒ % podíl čištěných odpadních vod.
- ⇒ Roční změna bilance půdy.
- ⇒ Trendy početnosti a rozmístění vybraných druhů.
- ⇒ Celková expozice obyvatelstva nadlimitním úrovním znečištění ovzduší (% obyvatel).
- ⇒ Výdaje na ochranu životního prostředí.
- ⇒ Veřejné výdaje na ochranu životního prostředí.

2.6. Udržitelná spotřeba a výroba

2.6.1. Východiska a výzvy udržitelnosti

Základní předpoklad udržitelného rozvoje je dosažení udržitelné spotřeby a výroby ve specifických podmínkách ČR. To znamená oddělení ekonomického růstu od degradace životního prostředí. Udržitelná spotřeba a výroba není překážkou pro ekonomický rozvoj, ale naopak výzvou a příležitostí pro podnikatelský sektor, jak optimalizovat výrobní proces z hlediska energetické a materiálové náročnosti a jak vyrábět produkty s konkurenční výhodou pro stále uvědomělejší spotřebitelský trh – produkty s důrazem na kvalitu, zdraví a ochranu životního prostředí. Zároveň může být i příležitostí pro tvorbu nových pracovních příležitostí, a tak významně přispět k řešení v současnosti prioritního společenského problému – nezaměstnanosti.

V roce 2005 byl připraven a v červnu 2005 schválen rámcový dokument pro danou oblast - **Rámec programů udržitelné spotřeby a výroby v České republice**, který stanovil priority ČR v oblasti udržitelné spotřeby a rovněž nutnost zpracovat akční programy realizace Rámce. Připravované akční programy stanoví konkrétní cíle, opatření, časový horizont plnění a finanční zajištění realizace programu v relevantní oblasti.

2.6.2. Strategické cíle

- Dosažení udržitelné spotřeby a výroby ve specifických podmínkách České republiky.

2.6.3. Dílčí cíle

- Snížit energetickou náročnost tvorby HDP do roku 2020 o 40 % a materiálové tvorby HDP do roku 2020 minimálně na úroveň průměru zemí EU27;
- Zvýšit podíl technologií šetrných k životnímu prostředí;
- Změnit chování spotřebitelů a výrobců – posun směrem k udržitelnějším vzorcům spotřeby a výroby;
- Zavádět hodnocení životního cyklu výrobků tak, aby se rozšířilo na 10 odvětví do r. 2010.

2.6.4. Opatření

Dílčích cílů stanovených v oblasti **udržitelné spotřeby a výroby** bude dosaženo pomocí:

- ✓ Podpory udržitelného využívání přírodních zdrojů (suroviny, voda, vítr, solární, geotermální energie, území atd.);
- ✓ Zvýšení a podpory využití obnovitelných zdrojů energie (20% do roku 2020) a druhotných surovin (zejména komunálního odpadu - 50 % do roku 2010 ve srovnání s rokem 2000);
- ✓ Podpory materiálově méně náročných odvětví zpracovatelského průmyslu a služeb spojených s dosahováním vyššího ekonomického efektu a současně snižování váhy materiálově náročných odvětví s nižším ekonomickým efektem;
- ✓ Zvyšování podílu přidané hodnoty na produkci cestou podpory rozvoje znalostní ekonomiky a odvětví zpracovatelského průmyslu s vysokou technologickou náročností (high-tech sektor) a nižší materiálovou spotřebou;

- ✓ Implementace Soustavy integrovaného environmentálního a ekonomického účetnictví (SEEA 2003) v souladu s metodickými zásadami OSN a manuálem EU/ Eurostatu i připravovanými standardními tabulkami k problematice materiálových toků pro reporting jednotlivých členských států;
- ✓ Podpory výzkumu, vývoje a inovací v oblasti environmentálně šetrných technologií především v rámci Programu podpory environmentálních technologií v ČR a Národního programu čistší produkce;
- ✓ Podpory znalostních technologií prokazujících vysokou přidanou hodnotu s nižšími nároky na materiálovou spotřebu;
- ✓ Podpory zvýšení podílu ČR v oblasti environmentálních technologií a ekologických inovacích na celosvětovém trhu;
- ✓ Podpory šíření principů společensky odpovědného chování organizací (Corporate Social Responsibility – CSR), vytvoření akčního programu pro uvedenou problematiku v termínu do konce roku 2008;
- ✓ Zvyšování povědomí spotřebitelů o problematice udržitelné spotřeby a výroby a o dopadech chování, které nepodporuje udržitelný rozvoj, především prostřednictvím vládní kampaně na podporu přenosu informací o udržitelné spotřebě ve veřejnoprávních médiích v období 2008/2009;
- ✓ Podpory vzdělávání a osvěty v oblasti udržitelné spotřeby a výroby na všech stupních vzdělávacích zařízeních;
- ✓ Vypracování metodiky udržitelné spotřeby veřejné správy na všech úrovních (ústřední, regionální i místní) pro všechny oblasti spotřeby v termínu do poloviny roku 2008;
- ✓ Podpory zvýšení podílu udržitelných veřejných zakázek, zejména ve veřejném sektoru
 - vytvořit metodiku pro udržitelné veřejné zakázky v termínu do konce roku 2008,
 - dosáhnout do roku 2010 minimálně 80 % úroveň zemí EU;
- ✓ Dokončení akčních programů pro stanovené prioritní oblasti udržitelné spotřeby a výroby do konce roku 2009 (první etapa do konce roku 2007);
- ✓ Zavedení modelového hodnocení LCA do r. 2008 pro oblast elektrospotřebičů v souladu se směrnicí EP a Rady č. 32/2005 o stanovení rámce pro určení požadavků na ekodesign energetických spotřebičů;
- ✓ Zavedení modelového hodnocení LCA do r. 2008 pro sektor stavebnictví;
- ✓ Návrhu dalších prioritních sektorů a odvětví pro modelová hodnocení LCA (do 06/2008) a jejich realizace (do r. 2010);
- ✓ Návrhu úpravy legislativních předpisů vztahujících se na výrobky tak, aby byly zohledněny principy ekodesignu (do r. 2008);
- ✓ Podpory výzkumu a vývoje hodnocení životního cyklu výrobků.

2.6.5. Indikátory

Plnění dílčích cílů bude sledováno pomocí následujících indikátorů:

- ⇒ Domácí materiálová spotřeba.
- ⇒ Materiálová náročnost tvorby HDP a decoupling spotřeby materiálů a růstu ekonomické výkonnosti.
- ⇒ Podíl využití obnovitelných zdrojů.
- ⇒ Měrná produkce odpadů.

- ⇒ Podíl materiálově využitých odpadů na materiálových vstupech.
- ⇒ Podíl skládkovaných odpadů z celkové produkce.
- ⇒ Produkce komunálního odpadu.

2.7. Doprava

2.7.1. Východiska a výzvy udržitelnosti

Doprava a rozvoj infrastruktury musí směřovat k optimalizaci dopravních systémů, v jejichž rámci budou rozvíjeny ty druhy dopravy, které jsou šetrnější k životnímu prostředí, a to tak, aby vyhovovaly požadavkům udržitelného rozvoje a přitom vycházely z finančních možností veřejných rozpočtů ČR. Rizikové emise z dopravy včetně **hluku** výrazně limitují kvalitu života občanů ČR. **Rostoucí emise** skleníkových plynů se negativně podílejí na změně klimatu. Cílem rozvoje dopravní infrastruktury je posílení sociální soudržnosti a stability zejména ve zpřístupnění a propojování dopravně izolovaných území na straně jedné a na druhé straně respektování a prosazování environmentálních principů a limitů životního prostředí, ochrany přírody, přírodních zdrojů a krajiny.

Cílem současného dopravního plánování bude systematická podpora dopravy přátelské k životnímu prostředí. Mezi takové druhy dopravy patří i cyklodoprava. Její pozitiva jsou zřejmá – bezhlučnost a nulové emise, nulová spotřeba neobnovitelných paliv, finanční a prostorová nenáročnost.

Negativní stránkou dopravy, která ovlivňuje hospodářský vývoj, způsobuje velké ztráty na zdraví a životech obyvatelstva a nemalé škody v oblasti životního prostředí je **nehodovost**, která je v silniční dopravě v České republice ve srovnání s ostatními vyspělými státy vysoká.

2.7.2. Strategické cíle

- Vytvořit podmínky pro zajištění kvalitní dopravy zaměřené na její ekonomické, sociální, ekologické a zdravotní dopady v rámci principů udržitelného rozvoje.

2.7.3. Dílčí cíle

- Oddělit hospodářský růst a poptávku v oblasti dopravy s cílem snížit negativní dopad;
- Dosáhnout udržitelné úrovně využívání energie v dopravě a snížit emise skleníkových plynů z dopravy;
- Snížit emise znečišťujících látek z dopravy na úroveň s co nejmenším vlivem na lidské zdraví nebo životní prostředí;
- Snížit emise hluku z dopravy na úroveň s co nejmenším vlivem na lidské zdraví nebo životní prostředí;
- Dosáhnout vhodné dělby přepravní práce podle principu komodality;
- Zvýšit bezpečnost dopravy;
- Pro zlepšení zdraví obyvatel rozvíjet infrastrukturu pro nemotorovou dopravu, cyklodopravu a infrastrukturu pro pěší.

2.7.4. Opatření

Dílčích cílů stanovených v oblasti **dopravy** bude dosaženo pomocí:

- ✓ Budování sítě veřejných logistických center a zavedení opatření vedoucí k přesunu přetížené silniční dopravy na málo využívanou železniční dopravu s cílem meziročního růstu alespoň 2%;

- ✓ Rozvoje domácí i mezinárodní kombinované dopravy a zavádění progresivních technologií tzv. horizontální překládky;
- ✓ Internalizace externích nákladů. Pro potřeby zpoplatnění dopravní infrastruktury a pro zahrnutí vnějších nákladů do cen dopravy je potřebné vyčíslené veškerých škod způsobovaných jednotlivými dopravními módy i dle procesu na evropské úrovni;
- ✓ Zvýšení energetické účinnosti v odvětví dopravy využitím nákladově efektivních nástrojů. Podílet se na komplexní strategii pohonných hmot ČR společně s EU, s cílem snížit závislost ČR na dovozu ropy, snížit škodlivé emise do ovzduší a připravovat přechod dopravy na využívání alternativních paliv v meziročním tempu alespoň 2 %. Vzhledem k výrazně nižším emisím škodlivých látek do ovzduší a technologické dostupnosti bude podpořen přechod k využívání zemního plynu ve všech druzích dopravy;
- ✓ V souladu se strategií EU týkající se emisí CO₂ z lehkých užitkových vozidel by měl průměrný nový vozový park dosáhnout úrovně emisí CO₂ 140 g/km (2008-2009) a 120 g/km (2012) rozvojem technologií a dovoзовou politikou.;
- ✓ Snížení negativních vlivů masivně se rozvíjející letecké dopravy;
- ✓ Omezení vlivu dopravy na životní prostředí a snížení vlivu dopravy na zdraví člověka z pohledu emisí znečišťujících látek;
- ✓ Omezení vlivu dopravy na životní prostředí z pohledu hlukových emisí a snížení hlukové zátěže z dopravy na zdraví člověka;
- ✓ Odhlučnění karoserií vozidel, pohonných soustrojí vozidel, pneumatik vozidel, kolejových vozidel, železničních kolejových svršků, letadel a lodí;
- ✓ Harmonizace podmínek na přepravním trhu;
- ✓ Zavedení výkonových zpoplatnění užití silniční infrastruktury pro vozidla nad 3,5 t na silnicích 1. třídy;
- ✓ Vytvoření podmínek pro změnu mezioborové dělby přepravní práce ve prospěch dopravních oborů příznivějších pro životní prostředí;
- ✓ Preference systémů městské dopravy a příměstské dopravy;
- ✓ Zvýšení provozní bezpečnosti silničního provozu zlepšením silniční infrastruktury, zvýšením bezpečnosti vozidel, zlepšením vymahatelnosti práva, podporou společných celoevropských osvětových kampaní za účelem změny chování účastníků silničního provozu a rovněž zavedením přeshraničního stíhání činů porušujících právo;
- ✓ Vybudování husté sítě bezpečných cyklostezek k dennímu využívání pro zlepšení zdravotního stavu obyvatel a pro významné snížení negativních dopadů dopravy na zdraví nebo životní prostředí.

2.7.5. Indikátory

Plnění dílčích cílů bude sledováno pomocí následujících indikátorů

- ⇒ Přepravní náročnost v nákladní dopravě.
- ⇒ Spotřeba jednotlivých paliv (tuna/rok).
- ⇒ Počet obyvatel vystavených nadměrné hlukové zátěži (denní, noční).
- ⇒ Podíl přepravních výkonů silniční nákladní dopravy ku železniční a vodní nákladní dopravě (%).
- ⇒ Vývoj nehodovosti (počet usmrcených, zraněných s apalickým syndromem, tj. s nevratným difusním poškozením mozkové kůry, těžce zraněných, hmotné škody).

2.8. Klima a energie

2.8.1. Východiska a výzvy udržitelnosti

Podle nejnovějších vědeckých poznatků uvedených ve Čtvrté hodnotící zprávě Mezivládního panelu změny klimatu (IPCC) koncentrace skleníkových plynů v atmosféře od roku 1750 (počátek průmyslové revoluce) v důsledku lidské činnosti významně vzrostly. Nárůst koncentrací oxidu uhličitého je způsoben zejména využíváním fosilních paliv a změn ve využívání krajiny, nárůst koncentrací metanu a oxidu dusného pochází zejména ze sektoru zemědělství. **Oteplování klimatického systému** Země je jednoznačné a je evidentní z pozorování růstu průměrné globální teploty vzduchu a oceánů, tání ledovců a nárůstu průměrné globální hladiny moří. Dopady změny klimatu se budou lišit v různých částech planety, nicméně jejich důsledky mohou být katastrofální (povodně, sucha, větrné smrště, úbytek podzemních zásob vody, šíření nemocí atd.), což může mít vážné dopady i na Českou republiku.

Z pohledu České republiky lze v oblasti změny klimatu resp. ochrany klimatického systému Země spatřovat dva základní cíle:

- ✘ **střednědobý cíl** – stanovený pro ČR Kjótským protokolem k Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu s datem plnění v roce 2010 a
- ✘ **cíl dlouhodobý**, stanovený k roku 2020, přičemž u tohoto cíle můžeme rozlišovat cíl na národní a na evropské úrovni.

Cíle na národní úrovni jsou v současné době ambicióznější než cíle stanovené pro EU jako celek, vzhledem k tomu, že jejich základ je položen Národním programem na zmírnění dopadů změny klimatu v České republice. V roce 2007 bude probíhat vyhodnocení a aktualizace Národního programu, v rámci které bude provedena i revize národních cílů mj. též s ohledem na vývoj na mezinárodním poli a v rámci EU.

2.8.2. Strategické cíle

- Snížení celkových emisí skleníkových plynů o 8 % v období 2008 – 2012 vůči roku 1990.
- Národní „ambiciózní“ cíl (cíl 2020):
 - Snížení celkových emisí skleníkových plynů po roce 2012 o 25 % do roku 2020 vůči roku 2000,
 - Snížení emisí oxidu uhličitého (CO₂) po roce 2012 o 30 % do roku 2020 vůči roku 2000.
- Evropský cíl (cíl 2020)
 - snížení celkových emisí skleníkových plynů v rámci skupiny rozvinutých zemí o 30 % do roku 2020 vůči roku 1990, pokud se ke srovnatelnému cíli snížení emisí připojí ostatní rozvinuté země a rovněž nejrozvinutější rozvojové země adekvátně vzhledem ke svému možnostem,
 - snížení celkových emisí skleníkových plynů v rámci EU o nejméně 20 % do roku 2020 vůči roku 1990 bez ohledu na výsledek mezinárodních vyjednávání o nastavení cílů po roce 2012.

2.8.3. Dílčí cíle

- Emisní intenzifikace a podpora OZE;
- Zvýšit energetickou účinnost při výrobě a spotřebě energie;
- Rozšířit koncepty ekologické dopravy a podpořit rozvoj alternativních druhů pohonu motorových vozidel (biopaliva, zemní plyn);
- Zavést ekologickou daňovou reformu;
- Uplatnit nové přístupy (snižování emisí CO₂ z letecké dopravy, snižování emisí CO₂ z automobilů, záchyt a ukládání CO₂ (geologická sekvestrace CO₂), redukce ostatních skleníkových plynů);
- Zavést adaptační opatření.

2.8.4. Opatření

Dílčích cílů stanovených v oblasti **klimatu a energie** bude dosaženo pomocí:

- ✓ Náhrady klasických paliv za obnovitelné zdroje;
- ✓ Modernizace kapacit pro výrobu, transformaci a využití energií;
- ✓ Optimalizace spotřeby primárních energetických zdrojů;
- ✓ Zvyšování propadů skleníkových plynů v sektoru zemědělství a lesního hospodářství;
- ✓ Plného zapojení do Evropského systému obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů;
- ✓ Plného zapojení do flexibilních mechanismů Kjótského protokolu (projekty společné realizace podle čl. 6, Mechanismus čistého rozvoje podle čl. 12, Mezinárodní emisní obchodování podle čl. 17);
- ✓ Ekologické daňové reformy, která bude probíhat postupně ve 3 etapách do roku 2016 s cílem poskytnout dotčeným subjektům dostatečný čas na přizpůsobení. Další úpravy budou probíhat na základě průběžného vyhodnocování přínosu jednotlivých etap EDR;
- ✓ Pokračování v podpoře OZE; zvyšování energetické účinnosti při výrobě energie; pokračování v ekologizaci dopravy a podpoře rozvoje alternativních druhů pohonu motorových vozidel; zvyšování propadů skleníkových plynů v sektoru zemědělství a lesního hospodářství;
- ✓ Zahrnutí emisí z mezinárodní letecké dopravy do evropského systému obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů a implementace do národní legislativy;
- ✓ Podpory nízkouhlíkových a bezemisních technologií;
- ✓ Podpory a uplatnění adaptačních opatření vzhledem k nevratným změnám, které jsou s projevy klimatické změny spjaté.

2.8.5. Indikátory

Plnění dílčích cílů bude sledováno pomocí následujících indikátorů

- ⇒ Podíl emisí CO₂ eq. na obyvatele - mezinárodní srovnání.
- ⇒ Podíl emisí CO₂ eq. na HDP – mezinárodní srovnání.
- ⇒ Složení emisí skleníkových plynů dle sektorů/zdrojů.
- ⇒ Spotřeba primárních energetických zdrojů.
- ⇒ Energetická náročnost HDP a decoupling spotřeby energie a růstu ekonomické výkonnosti.
- ⇒ Podíl obnovitelných energetických zdrojů na výrobě elektřiny.

2.9. Zemědělství a lesnictví

2.9.1. Východiska a výzvy udržitelnosti

Zemědělství zásadním způsobem utváří krajinu. Zemědělská půda má rozlohu 4,2 mil. ha, z toho orná půda více než 3. mil. ha. Zemědělství je v současné době závislé na **používání chemických látek** (pesticidy, průmyslová hnojiva, stimulanty růstu atd.), výjimku tvoří ekologické zemědělství, kde je použití agrochemikálií zakázáno. Ekologické zemědělství zaujímá v současné době 6,6% z celkové výměry zemědělské půdy. Na druhou stranu spotřeba průmyslových hnojiv a pesticidů v konvenčním zemědělství po roce 1989 poklesla.

Lesy tvoří cca 1/3 rozlohy ČR. Druhá skladba i věková a prostorová struktura lesů je v některých oblastech nepříznivá, což se odráží ve **snížení ekologické stability lesních ekosystémů**. Lesní půdy byly místy dlouhodobě kumulativně degradovány a dvě třetiny výměry lesů vykazují různé stupně imisního poškození. V některých lokalitách hrozí riziko dalšího zhoršování vitality lesních porostů v důsledku minulé imisní zátěže a probíhající klimatické změny

2.9.2. Strategické cíle

- Minimalizovat negativní dopady zemědělské činnosti na životní prostředí, posílit stabilitu krajiny a rovnovážný rozvoj všech základních složek životního prostředí (voda, půda, vzduch, krajina).
- Důsledně uplatňovat princip trvale udržitelného obhospodařování lesů, definovaný v rámci procesu Ministerské konference o ochraně lesů v Evropě. Zlepšovat konkurenceschopnost lesního hospodářství a zvýšit využívání lesnických výrobků a služeb v životě společnosti, zvýšit biologickou rozmanitost, zdraví a odolnost lesních ekosystémů, zlepšit sociální a kulturní rozměry lesů a lesnictví.

2.9.3. Dílčí cíle

- Začlenit ochranu biodiverzity, půdy a vody do koncepce hospodaření v krajině;
- V zemědělství, lesnictví a rybářství cíleně podporovat technologie vhodné z hlediska ochrany před půdní erozí a eutrofizací vod;
- Podporovat diverzifikaci hospodářských postupů a tradiční formy hospodaření v krajině vedoucí k zvýšení biodiverzity (pastva, hospodaření v lesích formou výběrného, nízkého a středního lesa);
- Zajistit ochranu půdy a rozumněji hospodařit v krajině. V zemědělství a rybářství cíleně podporovat technologie vhodné z hlediska ochrany před půdní erozí a následně tak zabránit eutrofizaci vod. Podporovat moderní hospodářské postupy, ale i tradiční způsoby hospodaření v krajině, které vedou k šetrnějšímu hospodaření v krajině a nepoškozují půdu. Zabránit úbytku organické hmoty v půdě;
- Minimalizovat využívání neobnovitelných zdrojů energie;
- Další dílčí cíle budou doplněny podle připravovaného Národního lesnického programu do konce května 2007.

2.9.4. Opatření

Dílčích cílů stanovených v oblasti **zemědělství a lesnictví** bude dosaženo pomocí:

- ✓ Bilancování všech vstupů (hnojiva, atmosférická depozice, matečná hornina apod.) a výstupů (sklizeň, eroze apod.) do půdy;
- ✓ Zvýšení podílu ekologického zemědělství na celkové výměře zemědělské půdy;
- ✓ Snížení množství agrochemikálií aplikovaných na zemědělskou půdu;
- ✓ Další opatření budou doplněna podle připravovaného Národního lesnického programu do konce května 2007.

2.9.5. Indikátory

Plnění dílčích cílů bude sledováno pomocí následujících indikátorů

- ⇒ Spotřeba základních živin v průmyslových hnojivech.
- ⇒ Spotřeba přípravků na ochranu rostlin.
- ⇒ Podíl ekologického zemědělství na celkové výměře zemědělské půdy.
- ⇒ Defoliace (Index defoliace).
- ⇒ Rovnováha mezi čistým ročním přírůstkem a roční těžbou dříví.

2.10. Věda, výzkum, vzdělávání

2.10.1. Východiska a výzvy udržitelnosti

Česká republika patří mezi nejvyspělejší země Evropy i světa. Stojí na demokratických základech otevřené liberální ekonomiky, je atraktivním místem pro život svých obyvatel. Udržet a posílit toto postavení znamená pro společnost obstat v globální ekonomické soutěži, které je vystavena. Země, která má omezené přírodní zdroje a která nemůže a ani nechce soupeřit nízkou cenou práce, nemá jinou cestu, než postavit motor své konkurenceschopnosti na vzdělanosti, kulturnosti a podnikavosti svých občanů.

Za největší problém výzkumu a vývoje a vzdělávání v ČR je nutno, kromě omezených finančních prostředků, považovat zejména nedostatečné technické i personální vybavení (včetně odchodu kvalifikovaných pracovníků do zahraničí za lepšími pracovními podmínkami).

Hlavní **výzvou** udržitelného rozvoje České republiky v oblasti výzkumu a vývoje a vzdělávání je zajištění **vysoké úrovně vzdělanosti** ve společnosti a tím i posílení konkurenceschopnosti ekonomiky. Dále jde o **podporu výzkumu a vývoje** za účelem vývoje nových technologií, které pomohou zvýšit konkurenceschopnost ekonomiky ČR.

2.10.2. Strategické cíle

- Rozvinout znalostní ekonomiku, rychle zkvalitnit vzdělávací systém, podporovat moderní výzkum a vývoj, razantně zvýšit inovační výkonnost.
- Přispívat k dlouhodobému růstu kvality života a rozvíjení etických hodnot, vytvářet znalostní společnost respektující mechanismy a limity udržitelného rozvoje.
- Podporovat v oblasti výzkumu a vývoje konkurenceschopnost české ekonomiky v moderních technologiích a službách, zkoumat cesty na urychlené a absolutní odpoutání trendů („decoupling“) udržitelných růstu (např. růstu kapacity obnovitelných zdrojů energie, surovin apod.) při snižování vstupů a vlivů na prostředí (dematerializace, nezávislost na neobnovitelných zdrojích).

2.10.3. Dílčí cíle

- Rozvíjet předškolní výchovu, intelektuální dovednosti a postoje dětí (např. pocit zodpovědnosti za své zdraví a stav prostředí);
- Dokončit kutikulární reformy regionálního školství;
- Vytvořit a naplnit nové koncepce terciárního vzdělávání;
- Podporovat vznik kvalitního vzdělávacího systému pro dospělé s cílem rozšířit jejich zaměstnatelnost a znalosti o udržitelném rozvoji;
- Podporovat klíčové týmy a významné osobnosti ve vědě a výzkumu, podporovat vznik a rozvoj center excellence ("vlajkových lodí") atraktivních i pro zahraniční vědce;
- Systematicky podporovat spolupráci veřejného a podnikatelského výzkumu, finanční zajištění výzkumu a vývoje z veřejných a privátních zdrojů podle výsledků;
- Zlepšit pravidla spolupráce výzkumných a vývojových pracovišť s podnikatelskou sférou pro urychlené zavádění nových poznatků, nových technologií do praxe a pro vznik a

rozvoj technologicky orientovaných firem (ochrana duševního vlastnictví, adresnost odměn);

- Podporovat aktivní participaci pracovníků podnikatelské sféry v inovačních procesech výzkumu a univerzit;
- Posílit finančními i organizačními nástroji inovace pro udržitelný rozvoj, rozvoj informačních a komunikačních technologií, zlepšení postavení žen ve vědě a výzkumu.

2.10.4. Opatření

Díležitých cílů stanovených v oblasti **vědy, výzkumu a vzdělávání** bude dosaženo pomocí:

- ✓ Podpory modernizace vzdělávání díky využití interaktivních výukových metod, důrazu na efektivní aplikaci získaných poznatků (funkční gramotnost), rozvoji tzv. měkkých kompetencí (komunikace, týmové a projektové práce, samostatnosti při řešení problémů), včetně aktivní znalostí cizích jazyků a využití informačních a komunikačních technologií;
- ✓ Získání a udržení vysoce kvalitních učitelů schopných tvůrčího přístupu a soustavného sebevzdělávání;
- ✓ Minimalizace bariér v dostupnosti kvalitního vzdělávání zejména v případě sociálně znevýhodněných skupin obyvatelstva;
- ✓ Zvýšení kvality poskytovaného vzdělávání prostřednictvím bakalářských studijních programů, jejichž zaměření přitom musí odrážet specifika nároků na absolventy s úzkou vazbou na praxi;
- ✓ Reformy řízení a financování vysokých škol - silnější angažovanost ve výzkumném a inovačním procesu, důraz na aplikaci jeho výsledků a užší spolupráce s jejich uživateli rozšíří zdroje financování pro vysoké školy;
- ✓ Zlepšení kvality pedagogického sboru vysokých škol získáním a udržením špičkových mladých talentů s předpoklady pro výkon akademické profese na mezinárodně srovnatelné úrovni;
- ✓ Zvyšování a prohlubování kvalifikace dospělých, její pružnou změnu, opřenu o zhodnocení dosud získaného vzdělání, a to ve všech jeho formách – tj. formálního, neformálního a informálního;
- ✓ Rozvoje inovačních metod nabídky dalšího vzdělávání, které zvýší jeho dostupnost;
- ✓ Zvýšení kvality výzkumu a vývoje, což vyžaduje účinnou podporu rozvoje kvality lidských zdrojů, především mladší generace výzkumných pracovníků již ve fázi magisterského a doktorského studia;
- ✓ Posílení vazby mezi výzkumnými aktivitami a hodnocením jejich výsledků při alokaci veřejné podpory a stimulace propojení výzkumu se vzdělávacím a inovačním procesem (tj. využitím výsledků výzkumu v praxi).
- ✓ Vytváření a rozvoje fungujícího systému školicích a poradenských center a podnikatelských inkubátorů.

2.10.5. Indikátory

Plnění dílčích cílů bude sledováno pomocí následujících indikátorů

- ⇒ Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj.
- ⇒ Finanční zdroje alokované v inovačních procesech.
- ⇒ Počty patentů/ vynálezů/ licencí/ transferů technologií a jejich finanční efekty (návratnost).
- ⇒ Nejvyšší dosažené vzdělání.
- ⇒ Přístup k internetu.
- ⇒ Ukazatele Evropské komise **European Innovation Scoreboard** (www.cordis.lu), které mají propracovanou, mezinárodně srovnatelnou metodologii a jsou soustavně inovovány a každoročně aktualizovány.

2.11. Evropský a mezinárodní kontext

2.11.1. Východiska a výzvy udržitelnosti

Postavení a význam České republiky v rámci rozšířené Evropské unie je dáno zejména její velikostí – patří mezi středně velké členské státy. Česká republika je dále členem „klubu“ ekonomicky nejrozvinutějších států světa – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, do které byla přijata jako první postkomunistický stát, a členem obranné aliance NATO. Z globálního hlediska patří Česká republika do skupiny zemí, jejichž kvalita života je mezinárodně uznána za vysokou.

Poměrně dobré je také postavení České republiky v žebříčku hodnocení „kvality života“, prováděného OSN. Poslední známá hodnota indexu lidského rozvoje (HDI) z roku 2006 (0,885) řadí ČR na 30. místo na světě. Průměrná hodnota HDI pro celý svět (177 sledovaných států) činí 0,741; průměrná hodnota pro OECD pak 0,923. Z podrobné analýzy vyplývá, že:

- ✘ všechny státy bývalé EU-15 mají vyšší HDI než ČR,
- ✘ z nových postkomunistických členských států EU má vyšší HDI pouze Slovinsko,
- ✘ ze států OECD mají nižší HDI než ČR Polsko, Maďarsko, Slovensko a Mexiko (Slovinsko není členem OECD).

Hlavní výzvou udržitelného rozvoje České republiky v evropském a obecně mezinárodním kontextu je přispět k důslednému prosazování principů udržitelného rozvoje jak v rámci EU tak širších mezinárodních vztahů a iniciativně se podílet na řešení klíčových globálních problémů.

2.11.2. Strategické cíle

- ❑ Prosazovat principy udržitelného rozvoje v mezinárodních vztazích, což zahrnuje aktivity a iniciativy na všech úrovních multilaterálních a bilaterálních vztahů, zejména podporu úsilí o prevenci a překonávání etnických, ekonomických, ekologických a sociálních konfliktů.
- ❑ Aktivně přispívat k tomu, aby EU byla společenstvím funkčním a prosperujícím tak, aby členství v Unii přispělo ke zvýšení životní úrovně a bezpečnosti občanů ČR.

2.11.3. Dílčí cíle

- Přispívat k udržitelnému rozvoji v rámci EU, a to opatřeními směřujícími k udržení odpovídající a stabilní úrovně ekonomického růstu a zaměstnanosti, k sociálnímu rozvoji, který respektuje potřeby všech a k účinné ochraně životního prostředí a šetrnému využívání přírodních zdrojů;
- Přispívat k upevnování mírové, stabilní, prosperující a sjednocující se Evropy a celého mezinárodního společenství;
- Usilovat o nalezení společného mezinárodního řešení v otázce změn klimatu v souvislosti s globálním oteplováním (s účastí zejména největších světových znečišťovatelů); toto řešení by nemělo podstatným způsobem ohrozit konkurenceschopnost ekonomiky ČR;
- Napomáhat snižování nepříznivých následků klimatických změn a jejich prevenci podporou obnovitelných zdrojů energie a energetických úspor;

- Podporovat úsilí směřující k ochraně vodních zdrojů, zajištění pitné vody a čištění odpadních vod;
- Usilovat o zachování biodiverzity, ochrany přírody a přijímání opatření proti degradaci půdy;
- Usilovat o posílení postavení ČR v EU cestou zvyšování HDP na jednoho obyvatele, zvýšení podílu služeb na tvorbě HDP, jakož i podílu výsledků nejmodernější vědy a technologií, rozvoje vzdělanostní společnosti;
- Aktivně se podílet na posilování demokratického uspořádání EU;
- Usilovat o nové pojetí budoucí politiky soudržnosti, které by mělo v maximální možné míře napomoci dosažení vysokého stupně konkurenceschopnosti celého území EU, a to i z globálního hlediska;
- Podporovat rozšiřování EU jako prostředek k upevňování stability v Evropě a posilování její váhy ve světě.

2.11.4. Opatření

Díličích cílů stanovených v oblasti **evropského a mezinárodního kontextu** bude dosaženo pomocí:

- ✓ Úsilí o vytváření mezinárodního prostředí zaměřeného na rozvoj politické, hospodářské, kulturní a environmentální spolupráce, v němž jsou společně identifikovány a zvládnány hrozby a rizika, a to přednostně politickými a mírovými prostředky;
- ✓ Podpory posilování transatlantické vazby jako páteře evropského bezpečnostního systému a transformaci Aliance tak, aby byla schopna efektivně řešit bezpečnostně politické výzvy 21. století;
- ✓ Pokračování ve spolupráci v rámci států Visegrádské skupiny a dalších evropských a světových společenství (např. v rámci agentur OSN);
- ✓ Zvýšení kvality a kvantity zahraniční rozvojové spolupráce, aby přispěla ke splnění cílů obsažených v Miléniové deklaraci OSN a Implementačním plánu Světového summitu o udržitelném rozvoji, reflektovat v ní závazky EU a Pařížské deklarace;
- ✓ Vyvíjení úsilí s cílem zvýšit zainteresovanost českých podnikatelských subjektů v oblasti rozvojové spolupráce tak, aby se zvýšila jejich účast na mezinárodních rozvojových programech, zejména v rámci rozvojové politiky EU;
- ✓ Podpory udržitelného rozvoje v rámci jednání WTO v souladu s Preambulí Dohody o zřízení Světové obchodní organizace, která udržitelný rozvoj uvádí jako jeden ze svých hlavních cílů;
- ✓ Aktivního usilování o naplňování cílů a úkolů vyplývajících z Lisabonské strategie EU a ze Strategie udržitelného rozvoje EU;
- ✓ Podpory kroků směřujících k posílení svobody a bezpečnosti v EU, prosazování, aby bezpečnostní opatření nepřiměřeně nezasahovala do základních práv a svobod občanů EU;
- ✓ V rozšířené EU se podílet na formulaci hodnot společných pro státy EU, prosazovat zachování a další podporu rozmanitosti evropského dědictví jako zdroje duchovní svébytnosti a budoucího rozvoje;
- ✓ V rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU podporovat multilaterální řešení bezpečnostně politických a sociálně ekonomických globálních problémů, a to zejména za účelem zvyšování politické a hospodářské stability v sousedních regionech (východní Evropa, Blízký Východ, severní Afrika);

- ✓ S cílem posílení energetické bezpečnosti, usilovat o vytvoření společné energetické politiky EU zaměřené na diversifikaci energetických dodávek z externích zdrojů včetně přepravních cest, efektivního a optimálního využívání domácích energetických zdrojů při zachování suverenity členských zemí nad těmito energetickými zdroji i jejich mixem a při plném respektování místních podmínek;
- ✓ Vycházet z toho, že ve středně- a dlouhodobém horizontu je současný stav vývoje v energetice neudržitelný; neboť spotřeba energií ve světě (především z neobnovitelných, fosilních zdrojů) stále stoupá;. ČR proto musí společně se zeměmi EU iniciovat rozsáhlý vědecký program, který by se rámcově zaměřil na tři projekty: základní zdroj elektrické energie založený na bázi obnovitelných zdrojů a nové generaci jaderných reaktorů; nový typ pohonu pro dopravu vyhovující potřebám pozemní i letecké dopravy; způsobu dlouhodobého ukládání elektrické energie, bez něhož má využívání větrné a sluneční energie jen omezený význam.

2.11.5. Indikátory

Plnění dílčích cílů bude sledováno pomocí následujících indikátorů

- ⇒ Celková zahraniční rozvojová spolupráce (v Kč, v USD podle běžného směnného kursu a jako % hrubého národního důchodu).
- ⇒ Účast v zahraničních misích - vojenské, humanitární atd. - (vynaložené finanční prostředky v Kč, USD v paritě kupní síly a počty zúčastněných).

2.12. Správa věcí veřejných

2.12.1. Východiska a výzvy udržitelnosti

Z hlediska udržitelného rozvoje je v krátkém a středním časovém horizontu zřejmě největším politickým problémem schopnost či neschopnost vlád a veřejné správy obecně řešit důležité nerovnovážné prvky ve vztahu mezi ekonomickým, environmentálním a sociálním pilířem udržitelnosti. Mezi další problémy patří nedostatečná komunikace mezi ministerstvy i uvnitř jednotlivých správních úřadů, mezi státní správou a samosprávou a mezi veřejnou správou a občany, problémy v prosazování práva, problémy transparentnosti rozhodování, nedostatečná komunikace mezi veřejným a soukromým sektorem, pokles společenské (sociální) zodpovědnosti soukromého sektoru.

Hlavní výzvou udržitelného rozvoje České republiky v oblasti správy věcí veřejných je:

- ✘ posílení postavení regionů a obcí,
- ✘ optimalizace systému veřejné správy,
- ✘ zvýšení kvality a efektivity veřejné správy,
- ✘ řešení dostupnosti základních místních veřejných služeb pro občany,
- ✘ zvýšení vnitřní a vnější bezpečnosti,
- ✘ posílení prostředků prosazování a vymahatelnosti práva.

2.12.2. Strategické cíle

- Kvalitní implementace SUR na národní, regionální a místní úrovni prostřednictvím manažerských nástrojů.
- Rozvoj institucí a forem práce veřejné správy v souladu s požadavky udržitelného rozvoje.
- Postavení regionů/obcí má odpovídat jejich funkci při zajišťování rovnováhy mezi pilíři udržitelného rozvoje.
- Posílení podmínek pro účast veřejnosti na rozhodování.
- Posílení bezpečnosti, která odráží požadavky ochrany před mezinárodními konflikty a před různými formami kriminality (vč. mezinárodního zločinu a terorismu).
- Zajištění kvalitního řízení udržitelného rozvoje území, spočívajícím ve vyváženém vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území a který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky života generací budoucích s využitím moderních přístupů územního plánování.

2.12.3. Dílčí cíle

- Posílit postavení Rady vlády pro udržitelný rozvoj jako orgánu koordinujícího součinnost při uskutečňování cílů Strategie;
- Posílit úlohu meziresortní spolupráce a koordinace;
- Vytvořit podmínky pro začlenění principů udržitelného rozvoje do rozvojových dokumentů regionů;

- Usilovat o překonání současného neuspokojivého stavu v prosazování práva;
- Vytvořit právní, ekonomické a organizační předpoklady pro předcházení korupce ve veřejné správě;
- Umožnit účast občanů a občanských sdružení na přípravě právních předpisů a na přípravě, přijímání a kontrole rozhodnutí týkajících se všech tří pilířů Strategie na všech úrovních rozhodování;
- Posílit financování neziskových nestátních organizací, například zvýhodněním odpisů částek poskytovaných těmto organizacím podnikatelskými subjekty;
- Podpořit zmírňování regionálních disparit, zejména rozvojem místních ekonomik obcí, měst i mikroregionů a malých podniků, a vytváření podmínek pro jejich zmírňování a tím i pro jejich vyvážený rozvoj a aktivaci vnitřních zdrojů regionů;
- Dokončit fiskální decentralizaci ve vazbě na nové uspořádání územní veřejné správy;
- Zajistit přechod těžiště ústřední státní správy od přímého poskytování služeb ke koncepci, koordinační, metodické a regulační činnosti;
- Zapojit do územního plánování nové způsoby hodnocení únosnosti a zranitelnosti krajiny a ochranu hodnot krajinného rázu, zejména s ohledem na omezení fragmentace krajiny a zajištění migrační propustnosti krajiny pro živočichy (též prostřednictvím ÚSES);
- Zapojit do územního plánování systém hodnocení komplexní funkce půdy v životním prostředí. Ten bude zahrnovat kritéria pro hodnocení dvou kategorií, tj. výrobní a nevýrobní funkce půdy. Tak bude možno zkvalitnit proces rozhodování o změně využití území a zlepšit ochranu půdy a krajiny.

2.12.4. Opatření

Dílčích cílů stanovených v oblasti **správy věcí veřejných** bude dosaženo pomocí:

- ✓ Promítnutí SUR do resortních politik a koncepcí, se kterými bude provázána měřitelnými indikátory;
- ✓ Zajištění kvalitní právní úpravy a důsledné kontroly dodržování podmínek veřejných soutěží;
- ✓ Podpory zavádění místních Agend 21 včetně jejich ekonomického zajištění;
- ✓ Vytvoření takových podmínek pro tvorbu právních předpisů, jejichž realizace bude přispívat k rovnovážnosti vzájemných vztahů mezi ekonomickým, sociálním a environmentálním pilířem udržitelného rozvoje a omezí nerovnováhu mezi těmito pilíři;
- ✓ Podpora zavádění metod kvality do veřejné správy (např. CAF, BSC, benchmarking, místní Agenda 21) a šíření dobré praxe mezi úřady;
- ✓ Zavedení kontinuálního sledování kvality veřejných služeb, včetně zjišťování klientské spokojenosti;
- ✓ Urychlení zavádění eGovernmentu ve veřejné správě;
- ✓ Rozšíření kritérií Úmluvy EHK OSN o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí na všechny oblasti týkající se udržitelného rozvoje;
- ✓ Vytvoření podmínek pro posílení zájmu mladých lidí o veřejný život;
- ✓ Zvýšení možnosti rozhodování veřejnosti ve stavebních řízeních;
- ✓ Podpory komunitního plánování a systematického zapojování veřejnosti ve všech oblastech života municipalit (*nejen sociální oblast*);

- ✓ Zlepšování dopravní obslužnosti a dopravních sítí na zajištění snadného přístupu k zaměstnání, vzdělání, k sociálním potřebám a k trhům pro investory, aniž by docházelo ke snižování kvality životního prostředí;
- ✓ Podpory rozvoje a dostupnosti veřejných služeb kultury, péči o hmotné i nehmotné kulturní dědictví;
- ✓ Posílení postavení krajů v rozpočtové soustavě státu a posílení finanční samostatnosti obcí;
- ✓ Zajištění, aby obsah a organizace veřejné správy byla v souladu s požadavky na její fungování v EU (např. požadavek služby veřejnosti, skládání účtů veřejnosti);
- ✓ Snahy o překonání současného neuspokojivého stavu v oblasti prosazování práva;
- ✓ Podpory benchmarkingu obcí, měst a regionů a přenosu dobré praxe v konkrétních tématech udržitelného rozvoje (metodicky, informačně, finančně);
- ✓ Zajištění, aby bezpečnostní orgány sledovaly priority, vyplývající z proměn kriminální činnosti, zejména z aktivit mezinárodního zločinu a terorismu;
- ✓ Přizpůsobení pravomoci bezpečnostních služeb změnám vývoje kriminality;
- ✓ Prosazení účinných právních, správních, finančních a institucionálních opatření, zaměřených na prevenci a potlačování organizovaného zločinu;
- ✓ Provádění služební přípravy policistů tak, aby umožňovala pružně reagovat na aktuální bezpečnostní výzvy;
- ✓ Prostřednictvím konkrétních projektů v oblasti sociální prevence snižovat míru a závažnost trestné činnosti, zvyšovat pocit bezpečí občanů a začleňování prevence kriminality do širšího rámce rozvoje obcí a vyšších územně samosprávných celků;
- ✓ Zajištění funkčního systému ochrany obyvatelstva, zahrnujícího soubor činností a postupů věcně příslušných orgánů a dalších zainteresovaných subjektů, prováděných s cílem minimalizovat negativní dopady možných mimořádných událostí, krizových situací a dalších situací ohrožujících zdraví a životy lidí a jejich životní podmínky;
- ✓ Provozování expoziční, publikační, propagační, preventivní a osvětové aktivity v oblasti bezpečnostní problematiky;
- ✓ Zkvalitnění rozhodování veřejné správy o území;
- ✓ Zajištění předpokladů pro udržitelný rozvoj území soustavným a komplexním řešením účelného využití a prostorového uspořádání území;
- ✓ Vymezování ploch k zastavění s ohledem na potenciál rozvoje území a na míru využití zastavěného území;
- ✓ Určování podmínek pro hospodárné využívání území s ohledem na potenciál rozvoje území;
- ✓ Založení systému trvalého zjišťování a vyhodnocování stavu a vývoje území, jeho hodnot, limitů využití území, záměrů na provedení změn v území; zjišťování a vyhodnocování udržitelného rozvoje území;
- ✓ Vytvoření nové datové a informační základny informací o území využitelné i pro řízení, monitoring a hodnocení rozvoje území ve sféře regionálních rozvojových aktivit.

2.12.5. Indikátory

Plnění dílčích cílů bude sledováno pomocí následujících indikátorů

- ⇒ Index vnímání korupce (bezrozměrná stupnice 0 – 10).
- ⇒ Účast ve volbách podle věku a typu voleb (%).
- ⇒ Počet municipalit uplatňujících místní Agendu 21 (dle oficiální Databáze MA21 – Kategorie „D“ a výše).

3. Průřezová témata udržitelného rozvoje

Fundamentální součástí myšlenky udržitelného rozvoje je hledání souladu mezi jeho hlavními pilíři – ekonomickým rozvojem, sociální přijatelností a environmentální udržitelností. Cíle a aktivity podané ve dvanácti tématech Strategie respektují tento základní přístup. Ohniskem zájmu v rámci jednotlivých oblastí je však přirozeně daná oblast samotná, a tak se může stát, že zdůraznění synergií, vazeb, vzájemného posilování na straně jedné a naopak identifikace konfliktů, nesouladů a nerovnováh na straně druhé se nedostane tolik pozornosti, jak by bylo zapotřebí. Proto jsme se v tomto oddíle zaměřili na průřezové otázky, které zachycují témata zastřešující, postihující především vzájemné vazby mezi jednotlivými tematickými oblastmi udržitelného rozvoje.

3.1. Kvalita života a svoboda volby

Zásada č. 1 Deklarace z Ria de Janeiro, která se pokládá za základní dokument definující udržitelný rozvoj, zdůrazňuje, že lidé a jejich důstojný život v rovnováze s přírodou je cílem udržitelného rozvoje.

I v České republice si lidé přejí žít kvalitně. K blahobytu, kvalitě života, patří mimo uspokojení materiálních potřeb bezpečnost, to znamená přiměřené zajištění před násilím, různými nešťastnými událostmi včetně přírodních katastrof, dále dobré lidské vztahy a společenské uznání, zdraví v širokém slova smyslu (to znamená nikoliv jen nepřítomnost nemoci), a zejména svoboda volby: možnost žít život podle vlastního rozhodování. Člověk potřebuje ke zdravému a spokojenému životu sociální a duchovní zdraví, pocit vlastní sociální a duchovní pohody, sociálního začlenění a duchovního naplnění. Ve vyspělé společnosti budou mezi lidmi převládat hluboké a pevné, tedy dlouhotrvající a odolné vztahy vstřícného, přátelského charakteru. V „zanedbané“ společnosti tomu bude naopak – vztahy mezi lidmi budou povrchní a mělké, bude převládat lhostejnost, nezájem, egoismus, agresivita, síť vztahů bude proměnlivá a nestálá. Lidé se přitom zajímají nejen o přítomnost, ale i o budoucnost: co s nimi bude za rok, za pět let, jak budou žít jejich děti a vnuci. Mezi udržitelností rozvoje společnosti a jejím sociálním a duchovním růstem existuje vzájemná závislost. Patří sem i takové hodnoty jako odpovědnost za dění ve společnosti, vztah k toku času, tedy k dějinám a tradicím, odpovědnost za svůj vlastní život a jeho smysluplné prožití, chápání svobody i jako spoluzodpovědnosti za okolní svět, vědomí odpovědnosti k budoucím generacím, úcta k odlišným názorům a jiným kulturám či vztah k společným věcem.

Aby lidé mohli dosáhnout sociálního a duchovního zdraví, je nutno splnit mnoho předpokladů. Především jde o svobodu a plné zajištění lidských a občanských práv a současně o podporu individuální odpovědnosti prostřednictvím fungujících a stabilních institucí demokratické společnosti. Patří sem dále snadná možnost občanů angažovat se podle své volby ve veřejných záležitostech, přístup ke spravedlnosti prostřednictvím dosažitelnosti soudů a plné fungování právního státu. Bariérou udržitelnosti je sociální nejistota a pocit ohrožení, způsobený neúnosnou kriminalitou a nepřiměřeně vysokou mírou nezaměstnanosti. Patří sem i ochrana občanů v kolektivních systémech sociální ochrany, zabezpečení stejných životních šancí rovným přístupem ke vzdělání, zdravotní péči, možnostem zajistit si bydlení a ochranou před neúnosnou chudobou a sociálním vyloučením. Řešení těchto problémů je institucionálně, finančně i jinak mimořádně náročné.

3.2. Rozvoj i uchování české krajiny

Česká krajina je pro mnoho lidí stále oním požehnaným, úrodným a malebně rozvlákněným krajem uprostřed Evropy, který vnímají její obyvatelé od nepaměti jako svůj domov. Víme dobře z nedávné minulosti, jak je její krása zranitelná – mnohé rány způsobené socialistickým humpoláctvím se ještě nestačily zacelit a již vznikají ohrožení nová. V současnosti jsme svědky mnoha konfliktů mezi investory a mezi ochranáři. Strategie udržitelného rozvoje vychází ze skutečnosti, že člověk a živé organismy v mnoha svých rozmanitých formách krajinu sdílejí. Hledat udržitelnou podobu tohoto sdílení je jedním z východisek pro strategické úvahy o budoucí podobě české krajiny. Cílem je najít rovnováhu mezi potřebami lidí a zachováním optimální podoby krajinného prostředí. Důležitým rysem české krajiny, ze kterého do určité míry plyne i dlouhodobá prosperita života v českých zemích v dávné i nedávné minulosti, je její biologická a ekosystémová rozmanitost, která je základním předpokladem příznivého fungování přírodních služeb. Mimo to uznáváme, že živá příroda má svou vlastní, vnitřní hodnotu.

V české krajině mají města klíčové postavení už proto, že zde žijí tři čtvrtiny obyvatel a tvoří se zde naprostá většina hrubého domácího produktu. Z hlediska udržitelnosti máme na mysli především kvalitu životního prostředí ve městech. Můžeme konstatovat, že se v poslední době spíše zlepšuje, i když některé problémy se nedaří úspěšně řešit. Patří mezi ně negativní vlivy dopravy, zvláště hluk a produkce ovzdušných škodlivin, z nichž zejména jemné aerosolové částice mají velmi nepříznivý vliv na lidské zdraví. Velkou starost však působí – podobně jako v jiných evropských zemích – rozšiřování měst do venkovského prostoru. Rozvoj satelitních sídlišť, nákupních středisek a vznik průmyslových zón na zelené louce nemá udržitelný charakter stejně jako mnohdy necitlivá výstavba dopravní infrastruktury.

Cílem strategie udržitelného rozvoje je harmonická kulturní krajina, která by měla být jedním z výsledků regionálního rozvoje, jehož důležitým nástrojem je územní plánování. To umožňuje nasměrovat budoucí vývoj konkrétního území na základě demokratických principů se zohledněním jak odborných, tak občanských stanovisek. Je mechanismem umožňujícím promítnout celkové, nadregionální koncepce do regionálních a lokálních rozvojových záměrů, sladit různé zájmy v území a formovat harmonickou kulturní krajinu.

Základním východiskem strategie udržitelného rozvoje je skutečnost, že ekonomická aktivita člověka závisí na přírodním potenciálu planety. Země jako soustava energetických a materiálových toků a systémů živé přírody poskytuje základní podmínky pro biologický život. Ekonomika je závislá na přírodních zdrojích: energetických a nerostných surovinách, ale také prostoru, vodě a vzduchu, bez kterých by nemohly probíhat výrobní procesy. Prostředí rovněž plní funkci propadu pro emise či jiné formy odpadu vyprodukované ekonomikou. Cílem strategie udržitelného rozvoje je dále zachovat úroveň přírodních služeb na uspokojivé úrovni, a to nejen v přítomnosti, ale do jakékoliv dohledné budoucnosti.

3.3. Oddělení křivek vývoje ekonomického výkonu od zátěže prostředí

Cílem strategie udržitelného rozvoje je takové nastavení podmínek rozvoje ekonomické, sociální a environmentální oblasti, aby byly co nejvíce odstraněny jejich vzájemné konflikty a naopak využity existující synergie. Pro vztah mezi ekonomickým a environmentálním pilířem platí, že zde dochází ke konfliktům relativně často.

Stoupajícím materiálním nárokům lidí odpovídá zvýšený ekonomický výkon. S tím však obvykle roste i zátěž prostředí. Obrazně řečeno, čím víc požadavků na výrobky a služby, tím více aut či hotelů a tím zároveň větší spotřeba zdrojů a vyšší hodnoty znečištění. Křivky ekonomického výkonu a zátěže prostředí stoupají paralelně, pokud se rostoucí objem požadovaných výrobků a služeb uspokojuje se stejnou ekologickou účinností. Mnohé klíčové ukazatele vyspělých států však dokazují, že relativního rozdvojení křivek ekonomického výkonu a zátěže prostředí lze dosáhnout. Na jednotku produkce nebo jinak vyjádřeného ekonomického výkonu (hrubá přidaná hodnota a podobně) se spotřebovává méně energie a materiálů, vypouští se méně škodlivin do prostředí a produkuje se méně odpadů.

Tento efekt je však dosud obvykle překryt rychle rostoucím celkovým objemem ekonomického výkonu. Celková zátěž prostředí tedy roste, i když pomaleji než ekonomický výkon. Proto hovoříme o relativním oddělení. Absolutní oddělení nastává tehdy, klesá-li zátěž prostředí, i když ekonomický výkon roste; tento stav je konečným cílem politiky udržitelnosti.

K tomuto cíli může dopomoci vytvoření environmentálně příznivého ekonomického klimatu, které je utvářeno souborem zákonů a dalších obecně platných norem určujících ekonomická pravidla (daňová politika, pravidla podnikání, metody účetnictví a další). Ekonomické nástroje politiky udržitelného rozvoje se dosud využívají v nedostatečné míře, externí náklady nejsou dosud ekonomicky dostatečně reflektovány a nejsou uplatňovány cesty k jejich internalizaci, tedy například jejich reflexe cenami výrobků a služeb jejich zahrnutím do nákladů původců. K tomu by mělo především přispívat uplatnění principu „uživatel platí“ nebo „znečišťovatel platí“, který však (navzdory doporučení OECD již ze začátku 70. let) stále ještě není plně respektován. Tyto skutečnosti spolu s neadekvátním ekonomickým oceněním služeb a statků poskytovaných geobiosférou jsou příčinou toho, že ceny výrobků a služeb nereflektují environmentální realitu včetně externích ekonomických nákladů a přinášejí trhu falešné signály. Zkreslení cen může být ještě prohloubeno působením tzv. environmentálně perverzních dotací, které často zůstávají skryty. Trh pak může reagovat nežádoucím posilováním špatného hospodaření s přírodními zdroji a dokonce i zvyšováním znečišťování.

3.4. Důstojné místo České republiky na mapě Evropy a světa

Česká republika patří v evropském i světovém měřítku mezi země střední velikosti. Po listopadu jsme i formálně zaujali místo mezi nejvyspělejšími státy světa tím, že jsme se stali (v roce 1995, jako první postkomunistická země) členy Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Podle Indexu lidského rozvoje zaujímáme přibližně 30 místo mezi zhruba 180 státy světa a naše pořadí se rok od roku mírně zlepšuje.

K důstojnému postavení České republiky v rámci evropského i světového společenství přispívá rozvoj v rámci všech tří pilířů udržitelného rozvoje: konkurenceschopná ekonomika, rozvinutý a spravedlivý systém sociálních vztahů a účinné péče o životní prostředí, přírodu a přírodní zdroje. Zároveň však musíme mít na mysli, že k důstojnému postavení České republiky patří rovněž slušná úroveň vzdělání, vědeckého výzkumu a demokratických institucí.

Jako člen evropského a světového společenství máme rovněž odpovědnost odpovídajících rozměrů. Znamená to především důsledné naplňování mezinárodních závazků daných rostoucím počtem bilaterálních a multilaterálních úmluv ze všech oblastí. Nemělo by jít ve všech případech pouze o pasivní přístup, nýbrž také tam, kde máme pro to předpoklady a je to v souladu s našimi národními zájmy, projevit vlastní iniciativu a hrát co možná aktivní roli.

3.5. Instituce právního státu

Při prosazování koncepce udržitelného rozvoje má základní roli vláda, která má podporovat a institucionálně usnadnit zapojení všech relevantních institucí i jednotlivců do procesu transformace směrem k udržitelnosti. Měla by mít především úlohu koordinační, jejímž efektem by měla být vyváženější rozvojová politika z hlediska tří rozměrů udržitelného rozvoje (sociálního, ekonomického a ekologického). Důležitá je rovněž funkce monitorovací, zaměřená na sledování stavu jednotlivých rozměrů udržitelnosti, a to v návaznosti na mezinárodně doporučený systém indikátorů. Dále jde o funkci optimalizační, která spočívá ve sledování, posuzování a sladování rozvojových aktivit v rámci rozvojových programů resortů, regionů a nevládních iniciativ. Konečně je nutno zmírnit funkci motivační zaměřenou na orientaci a motivaci aktérů politické scény prostřednictvím podpory dlouhodobějších vzdělávacích a osvětových aktivit i jednotlivých cílených mediálních akcí.

Základním požadavkem udržitelného rozvoje je mimo jiné integrace environmentálního zřetele do sektorových politik. Tento cíl však lze obtížně naplnit, jestliže chybí institucionalizovaný mechanismus koordinace a spolupráce mezi ministerstvy a jinými institucemi, které vytvářejí jednotlivé elementy hospodářské a sociální politiky, a to jak na vrcholné vládní úrovni, tak i na úrovních nižších.

Instituce veřejné správy a veřejnoprávní instituce od správních úřadů přes školy až k veřejnoprávním médiím si musí najít svou vlastní roli, své vlastní cíle a způsoby uplatnění myšlenky udržitelného rozvoje. Stanovit specifické cíle udržitelného rozvoje dané instituce by mělo patřit k jejich základním úkolům.

Veřejné instituce jsou velmi viditelnými společenskými subjekty, jejichž chování významně ovlivňuje svým příkladem chování lidí i institucí soukromých. Jsou mimo jiné významnými konzumenty veškerého zboží a služeb. Zcela zásadní roli mají organizace financované z veřejných zdrojů, zejména ze státního rozpočtu. Konzumní chování těchto organizací je v principu možno relativně snadno ovlivnit. Z toho vychází myšlenka zeleného nakupování (green procurement).

Ve vyspělých státech i v mnoha rozvojových zemích lze považovat za vůbec nejúspěšnější advokáty a úspěšné podporovatele koncepce udržitelného rozvoje regiony a obce. V této souvislosti mají mimořádný význam všechny krajské orgány počínaje zastupitelstvy, hejtmany a krajskými úřady. Místní Agenda 21 vypracovaná a uskutečňovaná v rámci jednotlivých obcí se začíná úspěšně uplatňovat také v České republice a bylo by zapotřebí podstatně více, než je tomu dosud, ji různými způsoby podporovat. Rozvoj regionální – i v určitém protikladu k rozvoji v rámci jednotlivých sektorů – má dobré předpoklady pro naplnění cílů udržitelného rozvoje, protože vychází z uceleného, holistického přístupu k regionu.

4. Financování

Samotné přijetí Strategie nebude představovat zvýšení finančních požadavků na státní rozpočet. Strategie si klade za cíl být širokým konsenzuálním rámcem pro zpracování dalších materiálů koncepčního charakteru (sektorových politik či akčních programů) a měla by být východiskem pro strategické rozhodování v rámci jednotlivých resortů i pro meziresortní spolupráci a spolupráci se zájmovými skupinami, a proto lze konstatovat, že uvedené dopady budou vyvolány teprve realizací jednotlivých sektorových strategií, politik či jiných programových nástrojů.

Vláda bude v rámci disponibilních zdrojů podporovat v sektorových politikách části podporující rovnovážné vztahy mezi pilíři udržitelnosti. Účast veřejných zdrojů na realizaci příslušných kroků bude řízena v rámci fiskálního cílení vývoje veřejných rozpočtů schváleného vládou.

V oblasti financování výdajů na udržitelný rozvoj bude posíleno strategické řízení a důsledně uplatňován princip programování. Pro úspěch a dosažení účinnosti a smysluplnosti zavedení střednědobých výdajových rámců je především nezbytná politická shoda a odhodlání dodržovat je. Jedním ze základních principů bude respektování schválených střednědobých rámců při předkládání návrhů zákonů, eventuálně nových výdajových programů.

5. Monitoring a aktualizace

Vláda bude průběžně sledovat postup naplňování cílů Strategie udržitelného rozvoje ČR prostřednictvím indikátorů sestavovaných na základě oficiálních dat a ověřených metodik. Dílčí cíle Strategie budou hodnoceny prostřednictvím indikátorů uvedených v textu Strategie u jednotlivých strategických cílů. **Pro komunikaci** veřejné správy s veřejností a politiky na všech úrovních **bude sloužit výběr těchto indikátorů:**

I. Veřejné finance

	Název indikátoru	Gestor	Poznámka
1	HDP na osobu	Český statistický úřad	Nebyl navržen do aktualizované SUR
2	Produktivita práce	Český statistický úřad	Nebyl navržen do aktualizované SUR R
3	Deficit veřejných financí	Ministerstvo financí	
4	Podíl dluhu vládního sektoru k HDP	Ministerstvo financí	
5	Podíl běžného účtu platební bilance na HDP	Česká národní banka	Nebyl navržen do aktualizované SUR R
6	Spotřeba domácností	Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo životního prostředí	

II. Podniky a podnikatelské prostředí

	Název indikátoru	Gestor	Poznámka
1	Průběžné hodnocení a měření administrativní zátěže podnikatelů v České republice dle metodiky určování velikosti a původu administrativní zátěže podnikatelů	Ministerstvo průmyslu a obchodu	
2	Čas potřebný k vydání živnostenského listu, nebo koncesní listiny	Ministerstvo průmyslu a obchodu	
3	Počet organizací se zavedeným systémem EMS (EMAS a ISO 14001);	Ministerstvo průmyslu a obchodu	
4	Finanční prostředky vynaložené na projekty z oblasti zavádění EMS (NPV II, OPŽP aj.).	Ministerstvo průmyslu a obchodu	

III. Sociální systém

	Název indikátoru	Gestor	Poznámka
1	Populace žijící pod hranicí chudoby před a po sociálních transferech	Ministerstvo práce a sociálních věcí	
2	Obecná míra nezaměstnanosti	Ministerstvo práce a sociálních věcí	Vybrat pouze jeden indikátor nezměstnanosti, rozhodne gestor
3	Registrovaná míra nezaměstnanosti	Ministerstvo práce a sociálních věcí	Vybrat pouze jeden indikátor nezměstnanosti, rozhodne gestor
4	Míra zaměstnanosti starších pracovníků	Ministerstvo práce a sociálních věcí	
5	Regionální rozptyl zaměstnanosti	Ministerstvo práce a sociálních věcí	
6	Ženy a muži v politice	Ministerstvo práce a sociálních věcí	
7	Náhradový poměr (podíl výše důchodů k předdůchodovým příjmům)	Ministerstvo práce a sociálních věcí	
8	Zaměstnanost žen	Ministerstvo práce a sociálních věcí	

IV. Veřejné zdraví

	Název indikátoru	Gestor	Poznámka
1	Očekávaná délka života	Ministerstvo práce a sociálních věcí	
2	Míra úmrtnosti	Ministerstvo práce a sociálních věcí	

Další indikátory doplní gestor Ministerstvo zdravotnictví.

V. Řízení přírodních zdrojů

	Název indikátoru	Gestor	Poznámka
1	Jakost vody v tocích – plnění imisních standardů stanovených v nařízení vlády č. 61/2003 Sb.	Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo průmyslu a obchodu	
2	% podíl obyvatel zásobovaných pitnou vodou z vodovodů pro veřejnou potřebu	Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo průmyslu a obchodu	
3	% podíl obyvatel bydlících v domech připojených na kanalizaci pro veřejnou potřebu	Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo průmyslu a obchodu	
4	% podíl čištěných odpadních	Ministerstvo životního	

	vod	prostředí, Ministerstvo průmyslu a obchodu	
5	Roční změna bilance půdy	Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo průmyslu a obchodu	
6	Trendy početnosti a rozmístění vybraných druhů	Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo průmyslu a obchodu	Jsou dostupná data? Jestliže ne, doporučeno zúžit na Index volně žijících ptáků
7	Celková expozice obyvatelstva nadlimitním úrovním znečištění ovzduší (% obyvatel)	Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo průmyslu a obchodu	
8	Výdaje na ochranu životního prostředí	Ministerstvo životního prostředí	Nebyl navržen do aktualizované SUR R
9	Veřejné výdaje na ochranu životního prostředí	Ministerstvo životního prostředí	Nebyl navržen do aktualizované SUR

VI. Udržitelná spotřeba a výroba

	Název indikátoru	Gestor	Poznámka
1	Domácí materiálová spotřeba	Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo životního prostředí	
2	Materiálová náročnost tvorby HDP a decoupling spotřeby materiálů a růstu ekonomické výkonnosti	Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo životního prostředí	
3	Podíl využití obnovitelných zdrojů	Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo životního prostředí	Jsou myšleny energetické zdroje? Jestliže ano, navržen přesun do tématu 2.8
4	Měrná produkce odpadů	Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo životního prostředí	
5	Podíl materiálově využitých odpadů na materiálových vstupech	Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo životního prostředí	
6	Podíl skládkovaných odpadů z celkové produkce	Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo životního prostředí	
7	Produkce komunálního odpadu	Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo životního prostředí	

VII. Doprava

	Název indikátoru	Gestor	Poznámka
1	Přepravní náročnost v osobní a nákladní dopravě	Ministerstvo dopravy, Ministerstvo životního prostředí	
2	Spotřeba jednotlivých paliv (tuna/rok).	Ministerstvo dopravy, Ministerstvo životního prostředí	
3	Počet obyvatel vystavených nadměrné hlukové zátěži (denní, noční)	Ministerstvo dopravy, Ministerstvo životního prostředí	
4	Podíl přepravních výkonů silniční nákladní dopravy ku železniční a vodní nákladní dopravě (%).	Ministerstvo dopravy, Ministerstvo životního prostředí	
5	Vývoj nehodovosti (počet usmrcených, zraněných s apalickým syndromem, tj. s nevratným difusním poškozením mozkové kůry, těžce zraněných, hmotné škody).	Ministerstvo dopravy, Ministerstvo životního prostředí	

VIII. Klima a energie

	Název indikátoru	Gestor	Poznámka
1	Podíl emisí CO2 eq. na obyvatele - mezinárodní srovnání	Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo životního prostředí	
2	Podíl emisí CO2 eq. na HDP – mezinárodní srovnání	Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo životního prostředí	
3	Složení emisí skleníkových plynů dle sektorů/zdrojů	Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo životního prostředí	
4	Spotřeba primárních energetických zdrojů	Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo životního prostředí	
5	Energetická náročnost HDP a decoupling spotřeby energie a růstu ekonomické výkonnosti	Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo životního prostředí	
6	Podíl obnovitelných energetických zdrojů na výrobě elektřiny	Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo životního prostředí	

IX. Zemědělství a lesnictví

	Název indikátoru	Gestor	Poznámka
1	Spotřeba základních živin v průmyslových hnojivech	Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo životního prostředí	
2	Spotřeba přípravků na ochranu rostlin	Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo životního prostředí	
3	Podíl ekologického zemědělství na celkové výměře zemědělské půdy	Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo životního prostředí	
4	Index defoliace	Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo životního prostředí	
5	Rovnováha mezi čistým ročním přírůstkem a roční těžbou dříví	Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo životního prostředí	Tento indikátor se nazývá intenzita těžby dřeva

X. Věda, výzkum, vzdělání

	Název indikátoru	Gestor	Poznámka
1	Hrubé domácí výdaje na výzkum a vývoj	Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo životního prostředí	
2	Finanční zdroje alokované v inovačních procesech,	Ministerstvo práce a sociálních věcí	
3	Počty patentů/ vynálezů/ licencí/ transferů technologií a jejich finanční efekty (návrstnost)	Ministerstvo práce a sociálních věcí	
4	Nejvyšší dosažené vzdělání	Ministerstvo práce a sociálních věcí	Nebyl navržen do aktualizované SUR
5	Přístup k internetu	Ministerstvo informatiky	Nebyl navržen do aktualizované SUR

XI. Evropský a mezinárodní kontext

	Název indikátoru	Gestor	Poznámka
1	Celková zahraniční rozvojová spolupráce (v Kč, v USD podle běžného směnného kursu a jako % hrubého národního důchodu)	Ministerstvo zahraničních věcí	
2	Účast v zahraničních misích - vojenské, humanitární atd. - (vynaložené finanční prostředky v Kč, USD v paritě kupní síly a počty zúčastněných)	Ministerstvo zahraničních věcí	

XII. Správa věcí veřejných

	Název indikátoru	Gestor	Poznámka
1	Index vnímání korupce (bezrozměrná stupnice 0 – 10)	Ministerstvo vnitra	
2	Účast ve volbách podle věku a typu voleb (%)	Ministerstvo vnitra	
3	Počet municipalit uplatňujících místní Agendu 21 (dle oficiální Databáze MA21 – Kategorie „D“ a výše)	Ministerstvo vnitra	

Strategie udržitelného rozvoje ČR by měla být pravidelně aktualizována. Zároveň budou revidovány i jednotlivé indikátory, přičemž je třeba mít na mysli zachování konzistence časových řad. První situační zpráva s vyhodnoceným souborem indikátorů udržitelného rozvoje byla předložena vládě pro informaci v listopadu 2005, druhá situační zpráva pak v prosinci 2006.